

Dissertatio epistolaris de Diana Lysizōnō / Qua viro illustri amplissimo et consultissimo Nicolao Stampeel ... Nuptias a viro nobilissimo ac spectatissimo Nicolao Present ... cum ipsius filia natu maiore nobilissima decore iuxta ac virtute lectissima virgine Anna Elisabetha Stampeel celebrandas felices vovet faustasque m. Iulius Carolus Schlaeger.

Contributors

Schlaeger, Julius Carolus, 1706-1786.
Stampeel, Nicolao.
Present, Nicolao.
Stampeel, Anna Elisabetha.

Publication/Creation

Hamburgi : Ex officina I.G. Piscatoris, 1735.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dxxn98ry>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO EPISTOLARIS
DE
DIANA ATΣIZΩNΩI

QVA
VIRO ILLVSTRI AMPLISSIMO ET
CONSVLTISSIMO

NICOLAO STAMPEEL

I. V. D.

INCLYTAE REIP. HAMBVRGENSIS SENATORI
GRAVISSIMO MERENTISSIMO

N V P T I A S

A

VIRO NOBILISSIMO AC SPECTATISSIMO
NICOLAO PERSENT
MERCATORE FLORENTISSIMO INTEGERRIMOQVE

C V M

IPSIUS FILIA NATV MAIORE
NOBILISSIMA DECORE IVXTA AC VIRTUTE
LECTISSIMA VIRGINE

ANNA ELISABETHA STAMPEEL

CELEBRANDAS

FELICES VOVET FAVSTASQVE

M. IVLIVS CAROLVS SCHLAEGER

H A M B V R G I
EX OFFICINA IOHANNIS GEORGII PISCATORIS
CIO ID CC XXXV.

DISSERTATIONES
DE
DIANA ALEXANDRI

QVAE
IN ACADEMIA LITTERARUM
COMPTONIANA

NICOLAUS STAMMELER

INCLYTAE REIPUBLICAE SENATORIS
GRAVISSIMO

IN VITIS
VIRI DOCTISSIMO AC
NICOLAUS PERSEN
INCLYTAE REIPUBLICAE SENATORIS

REIPUBLICAE SENATORIS
REIPUBLICAE SENATORIS
REIPUBLICAE SENATORIS

REIPUBLICAE SENATORIS
REIPUBLICAE SENATORIS
REIPUBLICAE SENATORIS

V I R O
 DIGNITATE AMPLISSIMA MAXIMISQUE MERITIS
 ILLVSTRI
 NICOLAO STAMPEEL

S. D. P.
 IVLIVS CAROLVS SCHLAEGER.

Duo sunt potissimum, quae virum, ad reipublicae sedentem gubernacula, provehunt ad illud dignitatis, ut, si non ab omnibus, a bonis saltem cordatisque civibus, immo ab exteris quoque, inter optimos censeatur nobilissimus,

lissimus, & inter nobilissimos optimus, meritorum magnitudo, & egregia in omni sermone humanitas: quorum illa, multo labore, nec paucis vigiliis, parta, amplificata autem publici amore haud infucato & indefessa virtutis cultura conservata, hominum mentibus venerationem ergo eos necesse est injiciat, apud quos ipsorum & conservationis, & commodi, & salutis defendendae vident excubare sollicitudinem adeo mirabilem; haec vero, qua nihil dignius magno & praeclaro viro, mortalium permulcens animos & invitos veluti trahens, ut, quem diligentissime observant, carum quoque habeant inque oculis ferant suis, efficit. Quicquid enim excellit, id praeter justam venerationem habet quoque amorem tantum non omnium. Quae quum ita sint jure meritoque, VIR ILLVSTRIS, ea voluntatis inclinatione in TE propendent cuncti, ut non solum summa TE colant observantia, sed toto etiam complectantur pectore, perspecta Tua expertaque virtute obstupefacti. Sive enim praeconia spectent eximia, quibus sanctitas, prudentia & dignitas Tua veniunt decorandae; sive serenam illam cogitent hilaremque frontem, qua adeuntes ad TE suevisti excipere: nisi aut stupiditatis suae documentum exhibere volunt luculentum, aut perfrictae frontis incurrere longe foedissimum crimen, colere TE maxime, cultumque certatim amare eos oportet. Taceo, quantum TIBI sit curae cordique urbis patriae incolumitas, quam non ex sensu Tuo, sed ipsius metiris salute, adeo, ut non modo nullas captes, sed praetereas quoque utilitates privitas, civium tantum serviturus & comodo, & gloriae. Silentio quoque praetereo, quae in ea constitutus aetate, qua hominum pars maxima laboris sibi fingunt concessam missionem, suscipias onera curasque exedas, ut in rerum omnium abundantia, in tranquillitate & summis felicitatibus, vitam degere queant cives, quibus TIBI nihil carius, aut dulcius. Nec commemoro, quantam quamque uberrimam hac ratione TIBI collegeris meritorum segetem; quippe haec summa eloquentiae gloria florescentem requirunt Ciceronem. Hic enim, quemadmodum doctrinae non dicam copia sapientiaque, sed in patriam quoque pietate a TE, MAECENAS BENIGNISSIME, superatur: ita solus aptus est censendus natusque, qui ex proprio, de his viri summi dotibus quem habuit, sensu virtutes Tuas, eleganti ornatas stylo, ad posteritatem transmittat. Quanta quanta autem mea diserte dicendi est imperitia: tamen in eo temperare mihi nequeo, quominus levi saltem penicillo pingam animi Tui propensionem in litteras non solum eas, quae in foro perstrepunt, aut hominum societatis regendae complectuntur praecepta, sed eas etiam, quae alunt juventutis annos, virilem aetatem ornant, quibusque senes delectantur; verbo

verbo, humanitatis studia. Crebra multorumque saeculorum animadversione si est perspectum, non nisi a viris vere maximis harum artium dignitatem defensam, florem vero esse auctum strenue; sicuti praeter complura alia BRISSONIORVM, CVPERORVM, ELLYSIORVM, GROTIORVM, SPANHEMIORVM, & quorum primo loco honorificentissima mihi facienda erat mentio, ANDERSONIORVM, comprobant exempla illustria: summi ac perfecti viri honores TIBI, VIR AMPLISSIME, deberi in disputationem quis rapiet, aut plane negabit? Artes certe hasce ingenuas, & si ita loqui fas est, propemodum divinas, ab ineunte aetate coluisti, cultas in peregrinationibus per politissimas Europae regiones auxisti, auctasque longinqua annorum serie ita amplificasti, ut ne nunc quidem in venerabili illa senectute eorundem deposueris amorem; sed ingravescentibus annis levamentum, & solatium viduitati quaeras ex eorum monumentis, quos curata ingenii cultura ab occasu vindicavit & interitu. Neque hic confedit intensissimus Tuus bene, quid? immortaliter, de his studiis promerendi ardor. In eo quoque vehementer laboras, ut & indies majora laetioraque capiant incrementa, & eos, qui iisdem operam addixerunt suam, hortationibus ad majora sollerter audenda incendas praemiorumque evoces mercede. Neque aliter fieri potest a TE, VIR ILLVSTRIS, quandoquidem ingenii Tui magnitudo, conjuncta cum rei communi inserviendi studio non minori, desiderat, ut melioris disciplinae suscipias patrocinium. Quemadmodum enim hae litterae, ab ipsa humanitate nomen consecutae, magnam & ingentem utilitatem omnibus eruditionis partibus afferunt, adeoque hominum generi multum sunt fructuosissimae: ita Tuae sortis viri excellentes, & ipsi his imbuti deliciis, non mediocrem consumunt operam, ut praemiis propositis quamplurimos invitent, qui in commune omnium commodum mansuetiorum Musarum conservent augeantque splendorem. Eorum, qui sub Tuis auspiciis Tuisque exornati muneribus amplissimis periculum fecere in hac palaestra, cum suo non minus ac publico bono, magnum testarer agmen, nisi haberem persuasum, nefas mihi esse ejus rei probationem ab aliis arcessere, cujus ipse sum testis oculatus. Quamvis enim homo peregrinus sum atque alienigena, nec ullis conspicuus meritis: tamen, quum fama me TIBI stitisset qualemcunque optimarum disciplinarum cultorem, simulac TE venerari e propinquo dabatur, in Tuam me recepisti fidem & beneficio non mediocri collato calcar addere voluisti, ut eo alacrius in coepto progrederer itinere: ut adeo habeam, quo glorier, me venientem primum in conspectum Tuum, & visum a TE, illico Tua

victum esse munificentia. Hujus igitur ponderanti magnitudinem beneficiique modum conferendi longe liberalissimum, nihil exoptatius accidere poterat, quam occasio ut exhiberetur quantocyus publice declarandi, TE clientem fovere eum, qui gratam in bene meritos voluntatem in virtutibus reputat primariis. Quae insperata inopinataque quum sese hoc tempore mihi offert: videor & hac in parte fortunam habere faventem; quoniam non ita multo post acceptum beneficium, pietatem cum TVI veneratione summa conjunctam quodammodo probare conceditur. Nuptialem solemnitatem *Vir Nobilissimus ac Spectatissimus*, NICOLAVS PERSENT, in quo utrum prudentiam magis laudem, an pietatem ceterasque viri probi, quibus excellit, virtutes praedicem, dubius haereo, jam-jam celebraturus est cum filia Tua natu majore *Nobilissima lectissimaque Virgine*, ANNA ELISABETHA STAMPEEL, non minori corporis venustate praedita, quam mentis piae ingeniique erecti dotibus condecorata. Adsunt, qui in tua vivunt clientela, accurrunt certatim pio incitati affectu, ut bona laetaque ominati vota pro Tua, pro Tuorum & felici fidere nuptorum absoluta eaque perrenni incolumitate nuncupent piissima. Huic igitur turbae, laetitia exultanti, ut me quoque, qui viribus cedo multis, pietate autem nemini, immisceam, patere pro insigni Tua humanitate, FAVOR OBSERVANTISSIME COLENDE: nec asperneris tenue munusculum nuptiale, a praefidis Graeciae Latiiue incolis mutuum sumtum, quod more Romanorum devotissimi clientis partes quodammodo expleturus pia pariter manu ac mente offerre sustineo. *Dianam* TIBI sisto *Cinxiam*, mea qualicunque opera ex densissimis oblivionis tenebris, in quibus diu multumque delituit abdita & veluti sepulta, ita erutam, ut non modo in ejus inquisiverim origines, sed etiam singula momenta cultus, a vanae religionis sectatoribus ipsi exhibiti, rimatus uniuscujusque causas atque rationes, quantum in illa rerum antiquarum ignorance fieri potuit, exhibere fuerim nisus; utinam conatu non prorsus irritum. Equidem fore complures, qui levem hanc materiam judicabunt, nec satis dignam Tua viri summi persona, non tam conjicio, quam potius pulcre praevideo. Verum, in isto vastissimo antiquitatum, cum orientalium, tum Graecarum Romanarumque, corpore nulla fere si occurrit particula, quin nunc optimorum scriptorum, nunc sacri codicis pandat sensum; si illos pulcrum, hunc vero justum est aequumque intelligi ab hominibus litteratis & Christi sequentibus castra; si denique Diana haec nostra a sacris nuptiarum solemnitatibus, in quibus olim ejus viguit cultus, minime est aliena: a Tua, VIR ILLVSTRIS,

aequi-

aequitate &, quo in hoc studiorum genus ferris, amore assensum & contra se-
cus sentientes tutamentum perinde ac excusationem, sicubi homo, nihil hu-
mani a me abesse arbitratus, dormitaverim, quam certissime mihi promitto at-
que spondeo.

Quemadmodum Dianae inter istos deos concessus erat locus, quos ajunt
propterea dictos *consentes*, quod Iupiter eis in concilio, in quo de imperii cae-
lestis deliberabatur summa, usus fuisse perhibetur veluti senatoribus: ita eadem
dea id quoque cum ceteris hujus consilii adfessoribus habuit commune, ut
non pauca sortiretur cognomina. In his illud *Λυσίζωνε*, quod nobis sumsimus
illustrandum, unum fuisse ex primariis, qui jamjam dicenda perpendet, haud
diffitebitur. Et sane cognomine hoc non infrequenter appellatam fuisse, extra
omne dubium vetustatis reliquiae ponunt. Vt enim PHVRNVTVM (a) mit-
tam, HESYCHIVM, SVIDAM aliosque non paucos, quorum testimonia in
subsidium passim infra adhibebimus, ita nominatur & a THEOCRITO (b):

Ἐνθα γὰρ Ἐιλείθῃαν ἐβώσατο ΛΥΣΙΖΩΝΟΝ.

Ibi enim Dianam invocavit SOLVIZONIAM.

& ab ORPHEO (c):

Ὀδίνων ἐπαρωγὴ καὶ ὠδίνων ἀμύητος

ΛΥΣΙΖΩΝΕ.

Partibus adjutrix & partibus expers,

CINXIA.

Quid? quod Athenienses fanum, religioso Dianae Cinxiae cultui sacrum de-
dicatumque, fecisse in ipsorum urbe, APOLLONII Rhodii enarratores antiqui (d)
docent. Hujus igitur cognominis nunc perscrutaturus verum genuinumque
significatum supervacaneum censeo, quam ex conjunctione sit factum, in-
dicare; siquidem eorum, qui vel a limine salutarunt elegantem non minus
quam utilissimam Graecorum linguam persuasum habeo fore neminem, quin
primo

(a) De natura Deorum cap. 34. pag. 232. Opuscul. Mythologic. quae THOM. GALE Amst. 1688. edi curavit.

(b) Idyll. XVII. v. 60.

(c) Hymno in Dianam v. 4. p. 132. edit. Eschenbachii.

(d) Ad Argonautic. lib. I v. 288.

primo intuitu id statim animadvertat. Cave tamen credas, hac ratione interpretationis negotium omne jam perfectum esse atque absolutum. Quum enim vocum notiones subinde pateant quam latissime, quod in Graeco praesertim sermone non rarer fieri constat: hinc contingit, ut dictiones compositas non statim intelligamus, simulac, unde coaluerint, perspeximus. Exempli loco vocabulum esto, quod interpretari conamur. Τὸ λύεσθαι quidem nullum faceffit negotium. Nam solvendi notione nunquam non legitur: neque ullam, ego quantum diligentissime indagando potui reperire, mutationem patitur, sive proprio occurrat sensu, sive etiam translato. Ita, quum de servo, de aenigmate, de vino, de freno dicitur, *liberandi, explicandi, diluendi, remittendique*, ex illa *solvendi* notione desumtas, retinet significationes. Huic videtur obstare observationi, quod nude positum quandoque denotat, *navem depellere*. AESCHINES (e): ΛΥΣΑΝΤΕΣ ἐκ Μενυχίας: *depellentes navem ex Munychia*. Quo sensu saepissime quoque in Latinis libris occurrit τὸ *solvere* (f). At, ubi in Graeco subjeceris ναῦν (g), in Latino vero *navem*, omnem dubitanti eximes scrupulum. Elliptica quoque est, apud EVRIPIDEM (h) obvia, phrasis, γάμους λύειν βροτοῖσι, *nuptias utiles esse mortalibus*. In ea enim subaudiendum est τέλη; quemadmodum plene dixit SOPHOCLES (i):

- - Φρονεῖν ὡς δεινόν, ἔνθα μὴ ΤΕΛΗ
ΛΥΕΙ Φρονεῖν.

- - Sapere quam est grave, ubi non utile
Est Sapienti.

Est vero illud λύει scil. τέλη, ut SVIDAS (k) animadvertit, ἀντὶ λυσιτελεῖ, *pro conducit, expedit*, modo loquendi a vectigalis mutuato solutione, quam qui, ut aequum est, praestat, multam effugiendo sibi est utilis. Ex quibus apparet, vocis

(e) *Epist. 1. ad Philocratem* sub initium pag. 205. Operum Demosthenis edit. H. Wolfii.

invenit. Vide eum in *notis ad Lamb. Bos ellipses graecas* pag. 172.

(f) Exempla dabit FRANC. SANCTIVS in *Minnerva* lib. IV. cap. 14. p. m. 609.

(h) *Alceste*, v. 627.

(g) Nonnunquam, simili sensu, ista ellipsis expletur, quum addideris τὰ πρυμνήσια, quemadmodum CL. CHRIST. SCHOETGENIVS in antiquo Synesii codice, Lipsiae qui servatur,

(i) *Oedip. tyrann.* v. 224. sq. Conf. IOS. BARNESIVS *ad Euripidis Med.* v. 566.

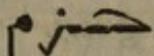
(k) Ad quem, quae LVD. KVSTERVS notavit, videnda sunt.

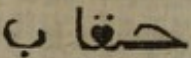

vocis λυσιζωνον sensum amplius non fore obscurum, ubi, quid significet ζώνη, perspexerimus. Verum enim vero, quo angustioribus circumscripta est limitibus τῆς λυσιζωναι significatio, tanto patet latius dictionis posterioris acceptio (1). Ζώνη quidem, quum proprie sumitur, tam Graecis Latinisque, quam orientem solem spectantibus populis illud instrumentum dicitur oblongum, quo antiquitus praesertim viri feminaeque vestimenta laxiora constringentes, ut ad talos imos ne defluerent, cavebant. Ex usu vero hujus instrumenti, quem praestabat, vario varias accepit significationes vocabulum, quo illud indicabatur. Non solum enim armorum (m), belli (n), militaris dignitatis (o), honoris cujusvis (p), fortitudinis (q), imperii (r), argentique (s) significatus ipsi in veterum

(1) De multiplici ejus significatione differit DAN. FESSELIUS *advers. sacr.* lib. V. cap. 9. & praeter eum Celeb. WILH. ERN. EVVALDVS, vir in humanioribus non minus quam divinis literis versatissimus, *Emblemat. sacr. misc.* lib. IV. exercit. 8. pag. 494. sq.

(m) Vid. HOMERVS *Iliad.* δ'. 186. ψ'. 683. & alibi passim. MARTIALIS lib. XIV. epigr. 32.

Arabes quoque suo , quod proprie cinxit l. cingulo cinxit notat, ita utuntur, ut in conjugatione octava significet armis accinctus fuit.

In eorundem sermone tam zonam ornatiorem, quam lorica brevem significat. Vid. IACOBI GOLII *Lexicon Arabicum* pag. 238. & 606.

(n) Conf. *Bibliothec. Lubecens.* Tom. I. p. 278. Vnde procul dubio petenda erit ratio, cur Marti, deo bellico, ea hostiarum pars, quae cingulum dicebatur, sacra fuerit olim atque immolata; de quo more consulendi POLLUX *Onomast.* lib. II. segm. 166. & FVLGENTIUS *Mytholog.* lib. III. cap. 7. pag. 120.

(o) Vide sis PHIL. CAROLI *Animadvers.* lib. I. cap. 11. & FRID. TAVBMANNVM *comment. in Plaut.* p. m. 773.

(p) Loca veterum, huc facientia, diligenter annotarunt IO. BAPT. COTELERIUS *not. ad ecclesiae Graecae monumenta* Tom. I. pag. 753.

seq. CASP. BARTHIVS *adversar.* lib. XXIX. cap. 2. PAVL. VOET *ad Callimachi hymn. in Apollin.* v. 85.

(q) Hac de causa *discincti* dicebantur homines effeminati & molles. HORATIVS lib. V. Od I. v. 34. PERSIVS *Satyr.* III. v. 31. Confer IO. HENRICI MEIBOMII *vitam Maecenatis* pag. 118. sq.

(r) VALER. FLACCVS *Argonaut.* lib. III. v. 342.

- - - galeam dilectaque cingula regni
Injicit.

Et EZECHIEL, cap. XXIII. 15. deos Chaldaeorum scribit: חגורי אזור במתניהם סרוחי שבולים בראשיהם מראה שלשים, accinctos cingulo lumbis suis, redundantes coloris ad capita, specie ducum fuisse. Nisi me fallunt omnia, vates his verbis designat numina ista Chaldaeorum, Graeco nomine quae vocabantur ζωναιοι. Sueverat scilicet superstitiosa ista prae reliquis natio deorum suorum turbam in ζωναις dispartiri atque ἄζωνες: quorum illos, numero septem totidemque inhabitantes caeli regiones, mundi tenere credebant imperium, in cujus rei symbolum signa ipsorum cingulis exornabant; licet haud iverim inficias, respexisse etiam Chaldaeos hac in re ad septem zonas caeli, τῶν ζωναιῶν habitaculo destinatas. Ἄζωνοι contra iis erant, dii,

rum monumentis subjiuntur: sed subinde etiam & *itineris* & *virginitatis* & *par-
tus* fuit symbolum. Expendenti autem omnes hos significatus atque cum vete-
rum de Diana fabulis conferenti patebit, non nisi tres posteriores ad præsens
hoc nostrum ejusdem deae cognomen posse applicari: quare paullo accuratius
eosdem expendere testimoniisque firmare, operae ducimus pretium. Homi-
nes antiqui vestimentis tegebantur longioribus &, ut poëtice loquar, fluxipe-
dis, qualia in hodiernum usque diem gerunt populi orientales. Iter igitur in-
gressuros colligere eos oportebat cingulo vestes, ut earum ne ipsos moraretur
longitudo: unde factum, ut ζωννύσθαι idem nonnunquam sit in veterum libris
ac *viae se committere*. HOMERVS (t):

ὦς ἐμπῶν, ΖΩΣΤΗΠΙ θοῶς ΣΥΝΕΕΠΤΕ χιτῶνά·
ΒΗ δ' ἔμην ἐς συφεούς.

*Sic fatus, CINGVLO celeriter CONSTRINXIT tunicam,
Perrexitque IRE ad suilia.*

HESIODVS (u):

- - - ΖΩΣΑΝΤΟ δὲ πηοί

- - - CINGVNTVR autem cognati.

i. e. cognati, locorum intervallo disjuncti, ut in viam sese dare possint, vestes
succingunt. Eodem pertinent quoque optimi Servatoris verba, quibus allo-
quitur Petrum (x): Ὅτε ἦς νεώτερος, ΕΖΩΝΝΥΕΣ σεαυτὸν, καὶ ΠΕΡΙΕΠΑ-
ΤΕΙΣ ὅπου ἤθελες. *Quum esses junior, CINGEBAS te ipsum, & AMBVLABAS,
quo volebas.* Neque sejunctus est ab illo Graecorum loquendi modo iste Ara-
bum

dii, qui imperii caelestis aut certam, aut ul-
lam non habebant partem. Confirmant, quae de
hoc momento disputavimus SERVIVS *ad Aeneid.*
XII. v. 118. MARTIANVS CAPELLA libro I.
de nuptiis philologiae pag. 17. & quae praeter
THOM. GALE *ad Iamblichi mysteria* pag. 191.
& 274. annotavit ex veterum libris IOANNES
SELDENVS *de Iure Naturae & Gentium jux-
ta disciplinam Ebraeorum* lib. III. cap. 20. pag. 432.
seq.

consuetudine argentum nummosque in zonis, qui-
bus praecingebantur, circumferendi. Vid. THO-
MAS DEMPSTERVS *ad Rosinum* p. m. 127.
CLAVD. SALMASIVS *in Comment. ad historiae
August. script.* Tom. I. p. 669. seq. & PETRVM
BVRMANNVM *ad Phaedrum* pag. 211.

(t) *Odyss.* ζ'. 72.

(u) *Eg.* v. 345.

(x) *Joh.* XXI. 18.

(s) Accepit hanc notionem ex prisca hominum

bum hodiernorum, cujus exemplum, in *Tamerlani rebus gestis* occurrit (y):
 و شـوـر للفساد ذيل Et *substrinxit laciniam ad proficiscendum*. Porro, &
 quam saepissime quidem, apud veteres ζώνη significat *virginitatem*; cujus notio-
 nis ratio ex infra dicendis patefiet. MOSCHVS (z):

Ζεὺς δὲ πάλιν ἑτέρεν ἀνενάζετο μορφήν.

ΛΥΣΕ δὲ οἱ ΜΙΤΡΗΝ, καὶ οἱ λέχος ἔπυνον Ὀρεαί.

Jupiter aliam rursus assumebat formam,

SOLVITQVE ei ZONAM: & illi lectum parabant Horae.

Quo loco, λύειν ζώνην perinde ac scholia minora ad HOMERVM (a) faciunt,
 explicandum est per διαπαρθηνεύειν. Nec aliud quicquam sibi voluit auctor li-
 bri Iudith, quum dicit (b), λύειν μήτραν παρθένε εἰς μίασμα. Quin enim μή-
 τραν refingendum ibi sit in μίτραν, dubito nullus. Hinc in lapide vetusto,
 a RAPH. FABRETTO (c) evulgato, qui puellae continet laudes, cujus virgi-
 nalis pudor ad mortem usque illibatus permanferat, eandem observamus adhi-
 bitam phrasin:

ΤΥΜΒΟΣΟΔΕΚΡΥΨΤΕΙΚΟΥ
 ΡΗΣΣΕΜΝΗΣΚΑΙΑΜΕΜΨΤΟΥ
 ΣΩΜΑΚΑΤΟΙΧΟΜΕΝΗΣΠΕΡΙ
 ΚΑΜΕΣΧΣΕΓΠΓΙΕΙΩΝΓΑΡ
 ΘΕΝΙΚΗΝΖΩΝΗΝΟΥΤΙΣ
 ΕΛΥΣΕΒΡΟΤΩΝΘΕΛΠΙΔΙ
 ΑΔΕΛΦΗΓΛΥΚΥΤΑΤΗΔΩΝΑΤΙΩΝ

*Tumulus hic abscondit pu-
 ellae prudentis & inculpatae
 corpus decedentis per-
 pulchrae, cujus vir-*

ginalem

(y) Pag. 95. citante Cel. ALB. SCHVLTEUS
 in notis ad HARIRII *confessius tres priores* p. 161.
 ubi plura congeffit loca parallela.

(a) Ad *Odyss.* λ'. 244.

(b) Cap. IX. v. 2.

(z) *Idyll.* II. quod *Europa* inscribitur, circa fi-
 nem.

(c) Cap. III. pag. 144.
 B 2

*ginalem zonam nemo
solvit mortalium. Elpidi
sorori dulcissimae. Donation.*

Graecos hac in parte imitati sunt Latii incolae. OVIDIVS (d):

*Cui mea virginitas avibus libata sinistris
Castaque fallaci ZONA RECINCTA manu.*

Immo etiam Hebraei eodem modo sunt locuti. Quum enim summum optimumque numen Sionis filiabus apud Esaïam (e) minatur, fore, ut חַרְרָה נִקְפָּרָה *loco cinguli olim ipsis sit dissolutio*, quominus in eundem interpretemur sensum, de violenta nimirum virginalis castimoniae prostitutione, in urbium expugnatione, de qua hoc capite loquitur propheta, frequenti, video adeo nihil ob stare, ut potius fiat longe verisimillimum inde, quod נִקְפָּרָה nullus fere, nisi *dirumpendi concidendique* competat significatus. Multo proinde rectius Esaïae verba comparaveris cum his THEOCRITI (f):

Φεῦ, Φεῦ, καὶ τὰν ΜΙΤΡΑΝ ΑΠΕΣΧΙΣΕΣ.

Hei, hei, & MITRAM CONCIDISTI.

quam a partibus stans recentiorum interpretum, si נִקְפָּרָה reddideris per *funiculum*, cui cum disruptione omnino nihil est commune. *Puerperii* denique est symbolum ζώνη, in his PINDARI (g):

Ἄ δὲ φοινικόχροον

ΖΩΝΗΝ καταδηκόμενα.

*Illam vero punicea trama intexam
ZONAM deposuit.*

Quamvis enim BENED. ARETIVS & IOH. LONICERVS per ζώνην φοινικόχροον allegorice intelligunt *fetus involucri & secundinam*: rectius tamen ERASM.

SCHMI-

(d) *Heroid. Epist. II. v. 115.*

(f) *Idyll. XXVII. 54.*

(e) *Cap. III. 24.*

(g) *Olymp. Od. VI. 66.*

SCHMIDIVM de zona, ante partum deposita, explicasse, ipse verborum nex-
us docet. OPPIANVS (h) de leonum loquens partu :

Πεντάκι θηλυτέρη δὲ τόκων ἀπελύσατο ΖΩΝΗΝ

Quinques autem femina partionis solvit ZONAM.

Vnum idemque ergo est atque illud quod NOSSIS, poëtria (i), dixit, λύειν ἐκ
ὠδίνων. Venit quoque hunc in censum phraſis φέρειν ὑπὸ ζώνης, quam EVRI-
PIDES (k) habet pro gravidam esse.

Τοῦτόν ποτ' ἔτεκον, καὶ φέρον ζώνης ὑπο.

Hunc olim peperit & portavi sub cingulo.

Atque duae hae posteriores vocis ζώνη acceptiones, fusius a nobis expositae,
sunt, quae ad illud Dianae cognomen, de quo differimus, explicandum viam
sternunt. Equidem posse quem discedere in eam sententiam, video, ut no-
strum Dianae titulum ex illa acceptione *cinguli*, qua iter denotat, derivandum
censeat, atque de Graeco latine exprimendum esse, *itinerum confectrix*. Ali-
quantulum istam adjuvaret interpretationem, quod Diana viarum habita prae-
ses (l) fuerit, unde etiam factum, ut non solum ἐνόδια, *vialis*, SEXTO EMPI-
RICO (m) aliisque audiat, sed etiam olim *juvenalia* ejus fingerentur *simulachra*,
verba recito FESTI (n), *quia ea aetas fortis est ad tolerandam viam*. At vero,
quum omnis antiquitas de veneratione Dianae, Λυσιζώνη cognomen gerentis,
post iter confectum exhibita, fileat; & praeterea veterum, quae modo lauda-
vimus, testimonia abunde loquantur, ζώνην, ubi conjungitur cum λύειν, figu-
rate nunc de virginitatis, nunc oneris uterini positione, dictam; denique au-
tem utraque vocis hujus acceptio ad Dianam possit applicari commode: appa-
ret,

(h) *De Venation*, lib.III. v. 57.

(l) Vid. EVERH. OTTONIS *de diis vialis*.
bus comment. pag. 79. sqq.

(i) Vid. *Poëtriarum octo fragmenta*, a Viro ex
doctrina nobili & claro IOANNE CHRISTIA-
NO WOLFIO, Hamburgi 1734. 4to edita,
pag. 8.

(m) *Adversus Physicos* pag. 592. edit. τῷ πάνυ
Io. Alb. Fabricii.

(k) *Нескоб.* v. 762.

(n) Vocabulo, *Juvenalia*.
B 3

ret, Dianam Solvizoniam esse appellatam eam, cui nuptiarum partusque tempore sponsae atque puerperae cingula dedicaverint.

Superstitiosae vetustatis qui aliqua cum cura lustrarunt reliquias, eorum credo ignarum esse neminem, ejusdem theologiam fuisse longe feracissimam deorum dearumque, qui & appellati titulis fere iisdem, nec dissimilibus fungentes officiis, religiose colebantur. Quot enim non habebant numina bellica, ruralia, vialia, aliarumque rerum inspectores? Tot certe, ut antiqua monumenta evolventibus integra numerosissimaque occurrant agmina. Minime igitur mirum, si complura etiam numina, Dianae Solvizoniae homonyma, sese nobis offerunt, quae in limine dissertationis nostrae versantes strictim recensere duplici de causa & necesse arbitramur & utile. Primum enim id inde percipimus commoditatis, ut caterva ista progredientibus remoram ne faciat conciliandis tot tantisque scriptorum discrepantiis, immo contradictionibus. Deinde, ubi ostenderimus, omnis istius difficultatis fontem exstitisse sacrificulorum avaritiam profundam, novum fulcimentum erit comparatum opinioni nostrae, alibi (o) jam propositae, scilicet solos paene sacerdotes fuisse eos, qui horrendum illud superstitionis monstrum in humani generis perniciem foverint, & ut in tantam excresceret molem, studuerint. Sed auspicemur istum Cinxiarum Dearum catalogum, in quo condendo tamen non nisi praecipuarum habebimus rationem. Primum assignare locum Iunoni aequum censeo; quandoquidem non soror tantum, sed etiam conjux habita est summi gentilium numinis. Haec, IO. BAPT. CASALIO (p) fidem si adjungimus, Athenis *Ανσιζώνου* maētata titulo, aedem habuit, ipsius obligatam religioni. Ita enim a PAVSANIA & aliis, nescio quibus, memoriae proditum scribit. At in errorem deduxit virum, ceteroquin haud indoctum, memoria minus fida. Quamquam enim nihil intermisi, quin diligentissime cum Pausaniae, tum aliorum scriptorum libros, quos Casalium fortassis respexisse augurabar, excuterem; altum tamen ubique de Iunone Solvizonia, in Athenarum urbe adorata, silentium animadverti. Quare non dubito, quin aut mente volvens, quae supra de Dianae *Ανσιζώνος* apud Atticos cultu & templo ex APOLLONII Rhodii Scholia

liafte

(o) In dissertatione, qua *gemmae antiquae stentis Europae raptum, imagine prorsus singulari adumbratum*, explicationem tentavimus nuper pag. 24. sqq.

(p) Libro de *ritu nuptiarum* capite I. pag. 1307. Tom. VIII. Thesauri Gronoviani.

liaſte retulimus, eadem de Iunone ſcribere Pauſaniam memoria lapſus crediderit; aut Athenas confuderit cum Romana civitate. Nam caeleſtem illam regionem Romae cognominatam eſſe novimus *Cinxiam*. ARNOBIVS (q) eſt, qui ejus ſub hoc titulo meminit. Opinantem, iſtud nominis inde haefiſſe Iunoni, quod vinculum matrimonii ipſi curae creditum fuerit cordique, ut apud VIRGILIUM (r) invenimus:

Iunoni ante omnes, cui vincla jugalia curae.

meliora docebunt rectioraque FESTVS & MARTIANVS CAPELLA, diſerte ſcribentes, a cinguli ſolutione eo, quo conjugium conſummabatur tempore, in ipſius facienda honorem, ita cognominatam. Is (s) *Cinxiae Iunonis nomen*, inquit, *ſanctum habebatur in nuptiis, quod initio conjugii ſolutio erat cinguli, quo nova nupta erat cincta*. In his verba, *quod initio conjugii ſolutio erat cinguli*, quemadmodum libri impreſſi legunt, quoniam cum antecedentibus non adeo apte inter ſe cohaerent, neque etiam congruentem fundunt ſenſum; fortasſe in mendo cubare quis dixerit. Neque id, mea ut fert opinio, inepte. Velim igitur diſpiciant viri ex critices peritia nobiles, laboranti FESTO num poſſit ſubveniri, ſi reponamus, *ſolutio ei (Iunoni) ſacra erat cinguli*; aut, quod magis ſeſe mihi probat, *ſolutioni praeerat cinguli*. Audiamus quoque de Cinxia Iunone CAPELLAM. Ejus, quae in rem faciunt praesentem, haec ſunt (t): *Interducam & Domiducam, Vnxiam, CINXIAM mortales puellae debent in nuptias convocare, ut earum & itinera protegat, & in optatas domos ducat, & cum poſtes ungent, fauſtum omen affigat, & cingulum ponentes in thalamis non relinquat*. Sicuti vero λύνει ζώνην, *cingulum ponere*, idem modo vidimus eſſe, ac virginitatis amittere privilegia: ita Iuno, cingulorum ſolutionibus praefecta, in marmore antiquo (u) dicitur *Pronuba virginitatis ereptae*.

SIL. PETRONILLA. M. AN. IANVARII
CONIVX. GRAVISS. EX. TT. SS. HH
VT. IVNONI. PRONVB. SVAE. VIRG.

EREPTAE.

(q) *Adverſus gentes* lib. III. pag. 69. edit. Elmenhorſt.

(t) *De nuptiis philologiae* lib. II. pag. 37. ſq. ed. H. Grotii.

(r) *Aeneid.* IV. v. 59.

(u) Vid. IANI GRVTERI *inſcriptiones antiquae* pag. XXV. n. 3.

(s) Voce, *Cinxia*.

EREPTAE. PRIM. AEDES. MAR.
CONSTRVATVR. IMP.

Neque vero hanc solam ob causam, modo quam indicavimus, sed propterea quoque istud meruit cognominis, quod non secus ac Diana parturientibus suum non denegare existimabatur auxilium, rite ab illis invocata; ut mulier facit apud TERENTIVM (x):

Iuno Lucina, fer opem! serva me obsecro!

Immo, ex hoc ipso ejus officio nomen *Iunonis Lucinae* derivandum praecipit M. VARRO (y): *Facta igitur a juvando & luce, Iuno Lucina: a quo parturientes eam invocant.* Iunoni succedat deliciarum ac voluptatum omnium Dea, in hunc nostrum referenda censum, quia *Lycophroni* (z) *Σχοινίς* audit. Graecum enim nomen hoc in latinum converti debet, *Cinxia*. Scholiastes quidem, ut a *juncus* ita credamus appellatam, auctor nobis est. *Σχοινίς*, ait, Ἀφροδίτης ἐπίθετον, ὅτι ἡ σχοῖνος βοτάνη μασσωμένη, τοὺς ὀδόντας μὲν καθαίρει, κινεῖ δὲ πρὸς Ἀφροδίτῃ. *Schoenis, Veneris est cognomen, quod juncus dentibus fractus iisdem nitorem conciliat, & ad Venerem incitat.* Verum, qui ISAAC. TZETZEM novit: *Lycophronis* interpretem, noverit quoque, quam saepissime eum nugas vendere lectoribus; nec vitio dabit nobis, si haud idem sentientes cum Graeculo homine facimus divortium, argumento inducti haud infirmo. Pro nobis enim, *Σχοινίδα Cinxiam* interpretantibus, facit, quod *σχοινίον cingulum* significare subinde, ex versione biblicorum, septuagintaviralem quam vocant, intelligimus. Ea acceptione bis legitur ibi, apud Esaiam (a) nempé & in Ieremiae epistola (b), quae Baruchi jungi solet vaticiniis. Quamquam enim aliorum, atque nos facimus, istum Ieremiae locum accepit IO. SELDENVS (c): habeo tamen consentientem, qui in istud argumentum prae ceteris inquisivit, MART. de ROA (d); quocum faciunt OLYMPIODORVS (e) & DAN. FESSELIVS (f). Hi omnes

(x) In *Andria* Aët. III. Sc. I. v. 15. Conf. *Androph.* Aët. III. Sc. 5. v. 41.

(y) Lib. IV. de *Lingua Latina* p. m. 19.

(z) In *Alexandra* v. 831.

(a) Cap. III. 24.

(b) v. 42. 43.

(c) De *diis Syris* Syntagm. II. cap. 8. pag. 311.

(d) *Singularium* Part. I. lib. III. cap. 9. 10. & Part. II. lib. IV. cap. 6.

omnes, quin τὰ σχοινία interpretarentur περιζώματα, fascias circa ventrem, ad-
dubitarunt nulli, & jure quidem. Quibus enim verbis h. l. utitur vates περι-
δεσθαι & διαγρήγυσθαι, ea aptius commodiusque dicuntur de cingulis, quam de
διεξόδοις, aditibus, quae Seldeni est explicatio. Accedit, quod a junceis zonis
pretio vulgare solitas corpus *Schoenicularas* dixisse Romanos volunt, & de iisdem
intelligenda Ieremiae verbae praecipiant FRID. TAVBMANNVS (g) &, quem
ipse laudat, ALB. GENTILIS. Hi enim, si quid judico recte, magis sunt au-
diendi, quam VARRO (h) & FESTVS (i), illud *Schoenicularum* nomen a *scae-*
no, nescio quo, nugario & odoris pessimi unguento deducentes; praecipue
quum FESTVS suo, quod addit, *videtur*, sententiae suae parum certus amplius
deliberandi & in alia omnia discedendi facultatem omnibus concedit. Vt ut
autem ista sese habent, Venerem tamen in Cinxiarum esse cooptandam ordi-
nem, inde fit perspicuum, quod non solum TATIANO (k) & multis aliis te-
stibus, in nuptiis adorata est & partu praefuit, unde Genetrix veteribus audiit
Genetyllisque (l): sed etiam ex eo, quod zonae in ejus suspensae antiquitus
sunt honorem; cujus consuetudinis conservatam memoriam acceptam referi-
mus sequenti lapidi antiquo (m):

DIVO. IVLIO
LIB. IVL. EBORA
OB. ILLIVS. INMVN. ET. MVN.
LIBERALITATEM
EX D. DD.
QVOIVS. DEDICATIONE
VENERI. GENITRICI
CESTVM. MATRONAE
DONVM. TVLERVNT.

Sequitur

(e) Ad l. c. in *catena patrum* a MICH. CHIS-
SERIO edita, citante Seldeno.

(f) *Advers. sacror.* lib. II. cap. 24.

(g) Ad *Plauti Rudent.* Act. II. Sc. 2. v. 5.

(h) De *Ling. Lat.* lib. VI. p. m. 76.

(i) Voce *Schoenicularae*.

(k) *Orat. ad Graecos* pag. 31. edit. Oxon.

(l) Vid. EZ. SPANHEMIVS ad *Aristophanis*
Nub. v. 52. & STEPH. BERGLERVM in *notis ad*
Alciphronem pag. 303.

(m) Apud PHIL. TOMASINVM de *donariis*
cap. XVI. pag. 122.

Sequitur nunc Minerva, quam apud Boeotios Ζώσεραν cognominatam esse, auctorem habeo HESYCHIVM. Et, quamquam PAVSANIAS (n) ejus appellationis rationem eam perhibet, quod arma induerit Amphitruo, cum Eboeenfibus inituro certamen: tamen, quoniam alio loco (o) scribit: "Αἰθερά καὶ κατεστήσατο ταῖς Τροιζηνίων παρθένοις ANATIOENAI πρὸ ΓΑΜΩΝ τὴν ΖΩΝΗΝ τῇ ΑΘΗΝΑ, τῇ Ἀπατερίᾳ: *Aethra instituit etiam, ut Troezeniorum virgines ZONAM Apaturiae MINERVAE ante NVPTIAS CONSECRARENT*; & praeterea, ARISTIDE teste (p), obstetricis functam novimus munere apud Latonam: ex Cinxiarum numero minime proscribendam Palladem, obscurum, puto, erit nemini. Ne multus sim in minimis, minorum gentium, quae huc pertrahi poterant, deas Cinxias mitto; facturum ultimo loco adhuc mentionem *Deae*, vel *Fortunae Virginis*, cui aedem Romani, teste PLVTARCHO (q), ad fontem Muscosum exstruxerant. In hujus templo cum solemni dicatione fixas antiquitus sponfarum zonas, annotavit AVGVSTINVS (r): *Et certe si adest VIRGINENSIS DEAE, ut virgini ZONA SOLVATVR*. ARNOBIVS (s): *Puellarum TOGVLAS FORTVNAM defertis ad VIRGINALEM*. Nihil est certius, quam vitiosa scriptione hunc locum esse inquinatum. Neque enim secundum Romanorum instituta consuetudinesque convenit puellis virginibus togulae vestimentum, quod, ut HELENIVS ACRON (b) observat, in adulterio deprehensis erat proprium. Quid? Prostratae pudicitiae feminarum iste amictus habebatur insigne; cuius rei veritatem non paucis testibus, fide dignis, dudum firmavit GERH. IOH. VOSSIVS (u). Sententia igitur mihi stat haud ambigua, Arnobium, pro *togulas*, ut libri editi legunt, in autographum retulisse *zonulas*. Verum, *Dea l. Fortuna* ista *virgo* perinde ac *Fortuna mammosa*, itidem Romae culta (x), diversa non fuit atque disjuncta a Diana nostra. Extra omnem

(n) In *Boeoticis* cap. XVII. pag. 743.

(s) Lib. II. pag. 54.

(o) In *Corinthiacis* cap. XXXIII. pag. 189.

(t) Ad *Horatii* lib. I. Sat. II. v. 63.

(p) Pag. 13. Tom. I. Opp. edit. S. Iebb.

(u) *Institut. Orator.* lib. I. cap. 10. & lib. IV. cap. 7.

(q) Libello de *Fortuna Romanorum* pag. 332. ima. Conf. quoque ejusdem *Quaestion. Roman.* pag. 281.

(x) Venerab. BERN. MONTEFALCONIO ita est visum. Scribit enim in *Diario Italico* cap. XI. pag. 159. *Fortuna mammosa sic dicta fortassis, quia instar Dianae Ephesinae frequentes mammas habuit.*

(r) De *Civitate Dei* lib. VI. cap. 9.

omnem id collocat dubitationem vetus inscriptio, a IAC. SPONIO evulgata (y):

DIS MANIBVS
PRVRARVM AC NE
MORVM INCOLAM
PIRARVM (z) DOMITRICEM
DIANAM DEAM VIRGINEM
VXENTIVS V. C. VBIQVE
PIVS SVO NVMINI SEDI
QVE RESTITVIT.

Addo OVIDIVM (a):

*Sanguine virgineo placandam VIRGINIS iram
Esse DEAE.*

In errore igitur versati sunt IO. LVD. VIVES (b) & FRID. TAVBMANNVS (c), quum ille ad Iunonem, hic vero ad Venerem referret Deam virginem. Sic perfacilis etiam & perexpedita foret demonstratio, & Iunonem, & Venerem, & Minervam pro uno habitas fuisse cum Diana nostra eodemque numine: nisi praeter laudatum modo GERH. IO. VOSSIVM (d), IO. SELDENVS (e) & ANDR. DACERIVS (f) otium nobis fecissent. Quid vero otium? Superfedere possemus percommode hoc labore; licet nemo in generis istius sese immisisset quisquiliis, quas sparsisse constat sacrificulos, ut tegumentum conciliarent ipforum dedecori, quum Christi philosophorumque sectatores pro uno & vero numine propugnare aggrederentur. Scilicet ex deorum, quorum ministri erant, cultu defumenda ipsis erant alimenta ceteraque vitae necessaria. Testi-

moniis

(y) In *Miscellaneis erudit. antiquitat.* Sect. III, pag. 88.

(c) Ad *Plauti Pseudol.* Act. I. Sc. I. pag. 785.

(z) Lege omnino FERARVM.

(d) De *Idololatria gentilium* lib. II. cap. 26. pag. 219.

(a) *Metamorphos.* lib. XII. v. 28.

(e) De *DI. Syris* Syntagm. II. cap. 2. pag. 231. seqq.

(b) In *Comment. ad Augustini* l. c. p. m. 602.

(f) Ad *Horatii* lib. III. od. 30. p. m. 341.

moniis quibus nuperrime hanc stabilivimus veritatem, lepidissimos adjungimus ARISTOPHANIS versus, quibus Iovis sacerdotem, postquam Plutus, divitiarum Deus, visum receperat, ad incitas redactum, ita introducit colloquentem cum Carione servo (g):

KAR. Τί δ' ἐστίν, ὃ βέλτιστε; 'ΙΕΡ. Τί γὰρ ἄλλ' ἢ κακῶς;
 'Αφ' ἧ γὰρ ὁ Πλῦτος ἔτος ἡρξάτο βλέπειν,
 'Απόλωλ' ὑπὸ λιμῇ. ΚΑΤΑΦΑΓΕΙΝ γὰρ ΟΥΚ ΕΧΩ.
 Καὶ ταῦτα τῷ Σωτήρῳ 'ΙΕΡΕΥΣ ὢν ΔΙΟΣ.
 KAR. Ἡ δ' αἰτία τίς ἐστίν, ὃ πρὸς τῶν θεῶν;
 'ΙΕΡ. ΘΥΕΙΝ ἔτ' ΟΥΔΕΙΣ ΑΞΙΟΙ.

CAR. *Quid est, bone vir?* SAC. *Quid sit mihi aliud, nisi male?*
Ex quo enim Plutus videre coepit,
Pereo fame. Quod enim EDAM NON HABEO;
Licet IOVIS servatoris sim SACERDOS.

CAR. *Per deos quaeso, dic hujus rei causam.*

SAC. *NEMO SACRIFICARE amplius arbitratur OPVS.*

Ne autem ea invenirent tantum, quae praesens desiderabat tempus, quibusque carere minime poterant; sed ut acquirerent quoque thesauros, unde cum opipare hilaremque in modum epularentur, tum liberos reliquerent, omnium rerum copia abundantes: alia ineunda erat ratio, novae struendae fabricae. His hominum fraudulentorum rationibus maxime conducebat, si religiosorum frequentia quam maxima ad templa conflueret, ipsorum demandata curis. Eum in finem munera, a priscis uni praecipue attributa numini, si vel levissima praetendi poterat ratiuncula, deo vindicabant, cujus sese addixerant ministerio. Atque eo alacriores erant ad ejusmodi fraudes struendas, ut complures dii nuptiarum partusque crederentur praefides, quo majus inde sibi promittebant lucrum. Quid enim frequentius nuptiis puerperiisque? Quid ergo magis e re erat sacrificulorum, quam frequentissima conjugii partusque diis offerenda sacrificia? Tantum invidentes lucrum Dianae sacerdoti soli, ut & ipsi utilitatis potirentur parte, poetarum auxilio, idem officium Iunoni, Veneri, Minervae & compluribus aliis dabant. Postea vero, ut derisum effugerent, quo numero-

rosissi-

rosissimum istum deorum exercitum exagitabant tam Philosophi, quam Christiani: vela contrahentes sub multis nominibus unum coli deum, causabantur. Hac de re dubitabit nemo, qui vel fugitivo oculo ARISTIDIS (h) perlustravit scripta. Quae cum ita sint, nobis haud erit opus in progressu dissertationis circa hanc materiam discrepantias adducere, aut operose dispicere.

Antequam ad pertractationem de cultu Dianae *Λουσιζώνου* propius accedimus, licebit, spero, a coepto itinere paullulum deflectere, eo consilio, ut, qui mente comprehendere nequeunt, quare tot diis data sint cognomina (i), eorum satisfaciamus curiositati, nequaquam vituperandae. Habent enim, quod mirentur, quare numinibus suis superstitiosa vetustas tantam imposuerit titulorum multitudinem, ut IVLIANVS AVRELIVS, Lesigniensis, sic satis spissum de iis conscribere potuerit librum (k); licet, quo Aurelius floruit, saeculo non adeo cogniti fuerint lapides vetusti atque numi, quorum ope multis accessionibus augeri potuissent isti commentarii. Quid? quod numina occurrunt poetarum scripta evolventibus *πολυώνυμα* inde, immo & *μυριώνυμα*, appellata. Ita Dianam invocatur ORPHEVS (l):

- - - Διὸς ΠΟΛΥΩΝΥΜΕ κούρη.

- - Iovis

(h) Legantur inprimis orationes de Iove & Serapide, quarum illa pag. 1. seqq. haec vero pag. 48. seqq. Tom. I. Operum a SAM. IEBB edit, exstat.

(i) Gentilium consuetudinem hanc secutos jam olim Iudaeos esse, abunde docent optimi Servatoris verba Matth. VI. 7. quibus utrorumque in sacris *βασιλογίαν* graviter increpuit. Neque tamen recutiti mores mutarunt, sed in hunc usque diem in cumulandis Dei epithetis permulti sunt; quemadmodum cum ex eorum precibus propemodum omnibus, tum praecipue ex illa intelligimus cantilena, post coenam paschalem cani solita, qua magno clamore templi impetrare student restorationem ocyssimam. In ea enim secundum literarum ordinem optimum numen vocant: *הדר, רגול, גרול, בחור, אדיר, ותיק, זכאי, חסיד, שחור, יחיד, כביר, למור, מלך, נורה, סגיב, עוז, פורה, צדיק, קדוש, רחום, שרי, תקיף*,

magnificum, lectissimum, magnum, elatum, honoratum, pium, purum, beneficium, mundum, unicum, validum, peritum, regem, lucidum, complexum rerum omnium, robustum, redemptorem, justum, sanctum, misericordem, omnipotentem, fortem. Exstat hic hymnus in *הגדה של פסח* 1. libello, qui omnes continet preces cantilenasque, in convivio paschali recitandas, fol. 33. col. 2. Versionem vero ejus Iudaeo Germanicam apud IO. CHRISTOPH. VVAGENSELIVM in *der Belehrung der Jüdisch-Teutschen Red- und Schreibart* pag. 105. nemo sine indignatione leget.

(k) Vide orbis literati decus summum, IO. ALB. FABRICIVM in *Bibliographia antiquaria* pag. 240. sq.

(l) In hymno, cui titulus, *Dianae suffimen*, pag. 132.

- - - *Iovis MVLTI NOMINIS puella.*

ARISTOPHANES (m):

- ΠΟΛΥΩΝΥΜΕ, θεοφόνη παῖ
Δατοῦς.

- *MVLTA habens COGNOMINA, ferarum interfecitrix puella
LATONAE.*

Proserpina quoque in sepulchrali quodam epigrammate, quod primus edidit
SCIP. MAFFEIVS (n) ita cognominatur:

Ἀλλὰ σὺ παμβασίλῃα θεὰ ΠΟΛΥΩΝΥΜΕ κόρη.

Sed tu regina diva VARIOQUE NOMINE culta puella.

Apollinem eodem maculavit titulo HOMERVS (o):

- - - ἐπεὶ ΠΟΛΥΩΝΥΜΟΣ ἐστίν.

- - - *quoniam MVLTA habet COGNOMINA.*

De Aleō VIRGILIUS (p):

- - - *Tibi NOMINA MILLE
Mille nocendi artes.*

Isidem vero μυριώνυμον dictam, meminit PLVTARCHVS (q). In hujus igitur
πολυωνυμίας (r) rationem paulo inquirere curatius, operae arbitror pretium,
cum ob eam, quam modo indicavi, causam, tum inprimis propterea, ut rerum
antiquarum quoque studiosi ex Virgilii effato habeantur felices, quando hoc
exemplo fuerit declaratum, eos non secus ac philosophos rerum, quas tractant,
causas

(m) *Theſmophoriaz*, v. 327.

(n) In *Galliae antiquitatibus* quibusdam se-
lectis atque in plures epistolas distributis, pag.
72.

(o) *Hymn. in Apollinem* v. 82. Adde sis HE-
SYCHIVM h. v.

(p) *Aeneid.* VII. v. 337.

(q) In libello de *Iside & Osiride* pag. 372.

(r) Plura ejus cupienti exempla dabunt EZ.
SPANHEMIVS ad *Aristophanis Plut.* v. 1165. ad
Callimachi *hymn. in Apoll.* v. 70. & RAD. CVD-
VVORTHVS in *Systemate intellectuali*, pag.
569.

causas posse cognoscere, sedulo investigantes. Poëtas deorum sollicitè venatos cognomina, quum in versibus pangendis venam experirentur quasi ex sanguinem, tersissimus iste & vanae religionis irrisor strenuus, LVCIANVS (s) scribit. Καὶ εἰ πῶς ἄλλο, inquit, οἱ ἐμβρόντητοι ΠΟΙΗΤΑΙ καλοῦσι καὶ μάλιστα ὅταν ΑΠΟΡΩΣΙ πρὸς τὰ ΜΕΤΡΑ, τότε γὰρ αὐτοῖς ΠΟΛΥΩΝΥΜΟΣ γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πῖπλον τοῦ μέτρου, καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ. *Et, si quod aliud tibi cognomen attoniti POETAE tribuunt, maxime quum HAERENT IN VERSV. Tum enim illis MVLTII NOMINIS factus, carminis ruinam fulcis metri- que hiatum implet.* Equidem, universe haud facile iverim inficias, epitheta Deorum nonnunquam pedamenti tomentique loco adhibita a carminum conditoribus. Attamen, saepissime ita necessario iisdem usos esse poëtas, ut omnino nequirent carere, integra docent carmina, quae ad nostram transmissa aetatem non nisi Deorum constant cognominibus. Hujus generis sunt hymni, qui ORPHEO adscribuntur. Eodem pertinet quoque ille in Apollinem hymnus, cum scholiis concinnis ab ALEX. BRASSICANO, & repetita vice a IO. SAVBERTO (t) editus, cui similis est alius in Bacchum, apud IO. SOTEREM (u) obuius. Ex inscriptionibus horum hymnorum apparet, eosdem, interea dum sacrificia offerebantur, recitari modulando debuisse. Nemo igitur, istud deorum titulos cumulandi studium, paupertatis poëticae documentum dixerit, praecipue, quum aliunde appareat, eam cognominum multitudinem necessariam fuisse ad cultum deorum, rite iustoque modo peragendum. Rei hujus ratio in eo quaerenda, quod, quibus praecipue titulis appellari vellent idola, nescire se dicebant gentes. Malebant propterea omnes in precibus adhibere, quam eorum quosdam omittendo delinquere. Ostendunt istum circa Deorum nomina proferenda metum Socratis verba, quibus apud PLATONEM (x) alloquitur Protarchum: Τὸ δ' ἐμὸν ΔΕΟΣ, ὦ Πρώταρχε, αἰεὶ πρὸς τὰ τῶν ΘΕΩΝ ΟΝΟΜΑΤΑ, οὐκ ἔστι κατ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ πέρα τοῦ ΜΕΓΙΣΤΟΥ ΦΟΒΟΥ. καὶ νῦν τὴν Ἀφροδίτην, ὅπῃ ἐκείνη φίλον, ταύτην προσαγορεύω. *MEVS autem metus, o Protarche, circa DEORVM NOMINA non est humanus, sed maximum quemque timorem exsuperans. Et nunc quidem Venerem, quemadmodum ipsi gratum est, appello.* Idem insuper perlucet ex solemnī illa formula, qua in precum

con-

(s) In *Timone* pag. 7. seq. edit. Lamb. Barlaci.

(u) In *epigrammat. select.* lib. I. pag. 96.

(t) De *Sacrificiis* pag. 294.

(x) In *Philebol. dialogo de summo bono* pag. 320. edit. Frf. 1602.

conclusionem utebantur (y): *Sive quo alio nomine invocari volueris*, a CATVLLO (z) ita metricè expressa:

Sis QVOCVNQVE tibi PLACET

Sancta NOMINE.

Propius conjectura aberrasse mihi videntur ex recentioribus MARC. ZVER. BOXHORNIVS (a), PETR. BERTHALDVS (b), AEGID. MENAGIVS (c), GVIL. SALDENVS (d), atque EZ. SPANHEMIVS (e), qui uno ore omnes tot titulos diis suis tribuisse supersticiosos populos censent eorundem majestatis augendae gratia; licet neque ita statuendo rem omnem viri doctissimi exhausterint. Ad exemplum enim regum variis, ex prisco hodiernoque more cognominibus insignium, sacerdotes, poetarum opera adjutos, diis quoque addidisse tot titulos, perinde ac omnis deorum veneratio & ad eam necessariae caerimoniae ex principum defunctae sunt cultu (f), dubium amplius, credo erit nemini, ubi posterius ratiocinando, prius vero exemplis, evicero. Atque illud triplici conficio argumento. Primum largientur mihi cuncti, aliter non potuisse veteres, quin augustissimo, quem fingendo concipere quibant, cultu numina prosequerentur sua. Numina enim, quae credebant supra res omnes collocata, summopere colere, par erat. Iam, ponamus nobis ob oculos homines, non nisi rebus inhaerentes sensualibus, qui solius imaginationis impetu ducuntur, nec altius mentes attollere valent. Hujus generis priscos superstitionis conditores fuisse, confitendum erit omnibus. Hi, quum numina sunt adoranda, quid molientur? Norunt, augustissime esse colenda: & circumspicient adorationis modum summum maximumque. Quid autem augustius in toto terrarum orbe reperiri potest, regum ac principum veneratione? Nonne igitur ad veritatem accedit proxime easdem adhibuisse caerimonias gentiles, numina

(y) Vide IO. SAVBERTVS l. c.

(c) Ad *Diogenis Laërtii* lib. VII. segm. 147.

(z) In *carmine saeculari ad Dianam* sub finem.

(d) In *Oris Theologicis* pag. 580.

(a) In *Quaest. Roman.* pag. 915. seq. Tom. V. Thesaur. Graev.

(e) *Comment. ad Callimachum* pag. 129.

(b) *De ara* pag. 404. Tom. V. Thesaur. Graev.

(f) De legibus Mosaicis, Deum, ut regem caelestem, spectantibus differit IO. SPENCERVS de *Legibus Hebraeorum ritualibus* pag. 249. edit. Tubing.

mina venaturos? Quae quum ita sint dignos necesse est judicemus Caligulam (g) principesque alios (h), qui divinam sibi asserentes majestatem numinum religione adorari volebant, quorum false rideatur stupiditas, quod in iis quae-
 fiverint gloriam, quae deos ipsis referre accepta oportebat. Porro, quoniam maxima Deorum pars a regia dignitate post mortem ad illam divinam erat eve-
 cta: num, quaeſo, aliis honoribus, quam quos vivis praestiterant, mortuos prosequi poterant? Plerosque autem deos inter mortales regio functos esse munere, praeter complura, & paene infinita, exempla, veterum libros volventi toto die obvia, planum faciunt quoque eorundem nomina, quum nunc βασι-
 λῆες appellantur, nunc ἄνακες (i). Eleganti ratiocinio pro nobis ita statuenti-
 bus propugnat Cicero Christianus, LACTANTIVS (k); cujus verba, licet co-
 pioſiora, adſcribere non piget: *Quibus ex rebus quum conſtet, illos homines fuiſ-
 ſe: non eſt obſcurum, qua ratione dii coeperint nominari. Si enim nulli reges ante
 Saturnum, vel Vranum fuerunt propter hominum raritatem, qui agreſtem vitam ſi-
 ne ullo reſtore vivebant; non eſt dubium, quin illis temporibus homines regem ipſum,
 totamque gentem ſummis laudibus, ac novis honoribus jaſtare coeperint, ut etiam deos
 appellarent, ſive ob miraculum virtutis, ſive, ut fieri ſolet, in adulationem praesentis po-
 tentiae: ſive ob beneficia, quibus erant ad humanitatem compoſiti. Deinde ipſi reges,
 quum cari fuiſſent iis, quorum vitam compoſuerant: magnum ſui deſiderium mortui
 reliquerunt. Itaque homines eorum ſimulacra finxerunt; ut haberent aliquod ex
 imaginum contemplatione ſolatium: progreſſique longius per amorem meriti, memo-
 riam deſunctorum colere coeperunt, ut & gratiam referre bene meritis viderentur;
 & ſucceſſores eorum adlicerent ad bene imperandi cupiditatem. Habes itaque deos,
 a regum oriundos familia: neque amplius controverſum tibi videbitur, eos-
 dem ſub principum adoratos imagine, ubi utrorumque inter ſe contenderis cul-
 tum. Ovum ſane ſimilius ovo haud deprehendes, quam deorum & regum ve-
 nerationem. Regum perſonae in palatiis ſuis ſuperbiebant coronis, ſceptris,
 thronis.*

(g) SVETONIVS in *Caligula* cap. XXII.

(h) Exempla nonnulla recenſet ſtriſtim IO. CLERICVS ad *fragmenta Menandri* pag. 96.

(i) Vid. omnino EZ. SPANHEMIVS in no-

tis ad verſionem Gallicam Iuliani Caesarem pag. 34. ſq.

(k) *Inſtitut. divinar.* lib. I. cap. 15. Cui jun-
 gendi CYPRIANVS de *idolorum vanitate* lib. IV.
 ſub initium p. m. 174. & CICERO de *Nat. Deor.*
 lib. III. cap. 19. alibique paſſim.

thronis. Fuerunt quoque deorum simulacra in templis (l): nec frustra ibidem quaeres sellas curules ceteraque insignia regia. Principes antiquos plerumque in conclavibus moratos si nosti interioribus: Deorum statuas in adytis deprehendes latitasse. Ad potum victumque regibus adfistebant parasiti (m). Habebant & hos dii, quibus insuper sacerdotes ministrorum erant loco. Quid? suffimenta, piscinas (n), thesauros, pompas aliaque momenta in regum non minus aedificiis cultuque, quam in deorum fanis venerationeque animadvertimus. Singula haec demonstraremus pluribus, nisi longioris istius disputationis ambitus a nostro alienus esset proposito. Quin tamen unico, a deorum thronis desumto, exemplo sententiae hujus evincam veritatem, a me impetrare nequeo. Ornata regio in folio sedere principes, quis est, qui nescit? At idem diis olim tributum, non modo numorum (o), quam apponimus, biga

comprobat, sed Homerus quoque, quum Auroram Ἑωθρον (p); alibi autem Iunonem (q) Dianamque (r) Χρυσιδρόνους nuncupat. Similiter Clotho dicitur PINDARO (s) ὑψιδρόνους (t). Quid? quod Hebraeos quoque credidisse, verum

(l) Hinc dicuntur delubra ἀνάκτορα. AE-
LIANVS *Hist. var.* lib. XIII. cap. 2.

(m) Vide, quae IO. MEVRSIVS *de regno La-*
conico cap. XXIII. annotavit de duobus regum La-
cedaemoniorum convivis, eaque compara cum iis,
quae ATHENAEVS *Deipnosoph.* lib. VI. pag. 234.
& EZ. SPANHEMIVS *ad Callimach.* pag. 515. de
parasitis deorum sunt commentati.

(n) Conf. libellus *de Dea Syria* pag. 790. To-
mo III. Opp. Luciani & *les voyages de M. le Che-*
valier CHARDIN en Perse Tom. IX. pag. 23.

(o) Alterum debemus *Joh. Vaillantio de numis.*
a populis graece loquentibus percus. p. 28. alterum
vero EZ. SPANHEMIO *comment. ad version. gal-*
lic. Caesarum Iuliani pag. 21.

(p) *Odyss.* ζ'. 38. & compluribus locis aliis.

(q) *Iliad.* α'. vers. ult. & ζ'. 153.

(r) *Iliad.* ι'. 529. *Odyss.* ε'. 123.

(s) *Isthmic.* Od. VI. v. 22.

rum numen throno insidere, cum sacri codicis (u), tum profani Rabbinorum libri (x) testantur. A Iudaeis istud dogma transiit ad Christianos. Apocalypseos auctor scribit (y): Ἐδεξέ μοι καθαρὸν ποταμὸν ὕδατος ζωῆς, λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τῷ ΘΡΟΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ καὶ τοῦ ἀγνίου. *Ostendit mihi purum fluvium aquae viventis, lucidum sicut crystallum & progredientem ex throno dei & agni.* Quibus verbis Ioannes, qui, quoad vixit, id semper egit sollicitè, ut optimo ipsius nostrumque omnium magistro suus vindicaretur honos, sua maneat inconcussa divinitas, consulto eandem throno insidendi prae-rogativam adscribit Christo, τῷ ἀγνίῳ insignito nomine, quam Iudaei deo soli attribuere solebant. Immo, ut perversae mentis natio haec agnoscat, maximum nostrae salutis reparatorem esse illum, diu ab ipsa expectatum, huminum generis servatorem, addit Theologus, ex agni quoque folio prodire limpidum istum & fecundantem fluvium, quem ex Sancto Sanctorum post Messiae adventum speret profluxurum. Doctores Talmudici (z): עתיד הק"ה להוציא בנהל מבית קרשי הקרשים ועלו כל מיני מגדים. *In futuro seculo (a) sanctus benedictus ille, i. e. Deus, ex Sancto sanctorum producet fluvium, ad cuius ripam cujuscunque generis fructus succrescent excellentissimi.* Iisdem propemodum verbis Iohannes fluvii istius describit in sequentibus conditionem. Neque id mirum. Nam utrique eam doctrinam ex EZECHIELIS hauserunt vaticiniis (b). Id tamen mirabuntur quidam, quid fuerit, quod eadem de amne, ex Iovis profluente folio, ethnici docuerint. Ita enim apud PLAVTVM (c) legimus:

SYC. Si animum advertas, eloquar.

Ad caput AMNIS, quod de caelo EXORITVR sub SOLIO IOVIS.

CH. Sub folio Iovis? SYC. Ita dico. CH. e caelo? SYC. atque E MEDIO quidem.

Sed

(t) Conf. si volupe, est de thronis deorum EZ. SPANHEMIVM l. c. pag. 17. & quos magno numero citat PET. ZORNIVS *Bibliothec. antiquario-exegitic.* Tom. I. pag. 704.

(u) Psalm. XLVIII. 9. Exod. XVII. 6.

(x) Vid. פרקי ר' אליעזר cap. 3. & פסיקתא רבתי fol. 9. col. 4. edit. Venet. 1546.

(y) Cap. XXII. 1.

(z) In *Sanhedrin.* fol. 100. col. 1.

(a) Hoc nomine Iudaeos plerumque tempora Messiae designare, in vulgus est notum.

(b) Cap. XLVII. 12.

(c) In *Trinummio* Act. IV. Sc. 2. v. 97. sqq.

Sed, non eadem Iudaeis fuit ac ethnicis ratio, cur ita statuerent. Hi credebant, Deos (d), & praecipue Iovem (e), inhabitare montes (m), e quibus fluviorum plurimi quum originem trahant suam: patet ratio, quare e folio Iovis, i. e. montibus, profluere flumen scripserit Plautus. At Iudaei, quibus Dei thronus speciatim *sanctum sanctorum* (f), & per synecdochen *totum templum* (g) denotat (h), ad torrentem respexerunt Kedron. Hic enim quemadmodum incrementa sua maximam partem capiebat ex victimarum sanguine & aqua, in templo effuso, & per canales ad dictum amnem deducto, ac proinde dici nequibat fluvius aquae viventis: ita tempore Messiae alium ex templo oriturum fluvium perenni & nullis peccatorum sordibus, ut iste prior, inquinata aqua fluentem sperabant Iudaei. Quod re ipsa evenisse novimus, quotquot puriorem profite-mur Christi doctrinam. Verum, ut ad id, unde sumus digressi, redeamus, clarissime ex haecenus dictis evincitur cultus Deorum, ad regium morem institutus. Quod si autem in universum inde manavit, quidni etiam de cognominibus idem crederemus, quae diis a locis, ipsorum religioni sacris, ac ab ipsorum rebus gestis, perinde haeserunt ac regibus. Ne justo sim prolixior, sufficiat in praesenti demonstrasse tria ista *Magni, Victoris & Servatoris* cognomina ad Seleucidarum exemplum Dianae fuisse indita. *Magna* vocatur a CATULLO (i).

O *Latonia maximi*

MAGNA progenies Iovis.

Et

(d) Conf. GVST. PERINGERI diff. de *templo Herculis Gaditano* §. 9.

(e) LACTANTIUS *Institut. divinar.* lib. I. cap. XI.

(f) *Psal.* XLVII. 9. *Hebr.* VIII. 1.

(g) Vid. *Ierem.* XVII. 12. *Ezech.* XLIII. 7.

(h) Apud Iudaicos doctores, observante GILB. GAVLMINO in *notis ad lib. III. de vita & morte Moysi* pag. 221. כסא הכבוד denotat θυσιαστήριον; quod observasse lucem affundit alii Apocalypsis loco Cap. VI. 9. ubi animae martyrum dicuntur esse ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου;

quandoquidem iste loquendi modus perfecte convenit cum ista תחת כסא הכבוד *sub throno gloriae*. Sed ipsa quoque res ex Iudaica petita videtur theologia. R. MACHIR in אבקת וכשירשאל P. II. cap. 3. pag. 30. col. 2. הם בצער נשמתן של צדיקים הנתנויות עמו במרוס הק"כ עושה להם מחילות תחת כסא הכבוד וגו'. Cum Israelitae quadam premuntur calamitate, animae iustorum, simul cum illis lugentes, quibus deus fecit cavernam sub throno gloriae &c.

(i) *Hymn. in Dianam* v. 5.

Et in *vita S. Kiliani* (k): *Volumus servire MAGNAE Dianae.* Mitto Ephesios (l), ΜΕΓΑΛΗ ἡ Ἀρτεμις, vociferatos. Qui titulus quum numinibus esset communis compluribus (m), Paullus (n), qui ubique vindicat Christo, quae idololatrae suis ementitis diis adserebant, eundem optimo servatori adscribit. *Victricis* venit nomine eadem dea in sequenti lapide (o):

INVICTAE DIANAE ET
VICTRICI SANCTAE SACRVM
L. VALERIVS L. FIL. POPIL.
FELIX. S. P. V. S.

In alio autem Σώτερρα dicitur (p):

ΘΕΑ ΕΣΙΚΟΩ
ΑΡΤΕΜΙΔΙ
ΑΥΛΙΔΙ ΣΩΤΕΡΙ
ΑΤΡ. ΕΛΠΙΝΕΙΚΗ

Quo autem plures servatores Deos, in quibus Martem quoque, devastatorem rerum omnium, numeratum (q), habes, quod mireris, venerata est superstitiosa antiquitas, eo majori jure gentium doctor ter in priori ad Timotheum (r) & itidem ter in epistola ad Titum (s), Christum servatorem dixit, eo consilio, quemadmodum non minus ingeniose, quam vere, existimat Vir eruditionis maximae, IO. GOTHOF. LAKEMACHERVS (t), non nisi honoris gratia mihi nominandus, *ut diis fictitiis deum verum opponeret, atque significaret, longe ma-*
jori

(k) In Actis Sanct. Ben. Tom. II. pag. 992. citante IAC. MARTINO *de religione Gallorum veterum* P. II, pag. 49.

(l) Actor. XIX. 27.

(m) Quosdam eorum dinumerat EZ. SPANHEMVS *de usu & praestantia numism.* Tomo I, pag. 447.

(n) Tit. II. 13.

(o) In IAC. SPONII *miscellan. erudit. antiquitat.* Sect. III. pag. 88.

(p) Apud I. GRVTERVM pag. XL. 10. Conf. PAVSANIAS in *Atticis* cap. XL. pag. 96, & cap. XLIV. pag. 107.

(q) In lapide vetusto apud RAYMVND. DVELLIVM de *variis iisque potissimum selectis ad elegantiores literas pertinentibus rebus* pag. 17.

(r) Cap. I. 1. II. 3. IV. 10.

(s) Cap. I. 3. II. 10. III. 4.

(t) In *antiquitatibus Graecorum Sacris* pag. 6.

jori jure illum cognominari σωτήρα, quam Dianam, aut Jovem. Quae argumenta, haecenus exposita, simul si sumuntur, id credo efficiunt, quod volebamus ostendere, ad regum exemplum tot numinibus dedisse cognomina priscos theologos, qui eandem rem ad suum quaestum callide traducere noverant.

Expeditis iis, quae ad tituli λυσιζώνε cum significationem, tum causas faciunt, venit nunc considerandus etiam cultus, Cinxiae Dianae praestitus. Sub initium hujus disputationis me jam monuisse memini, cinguli positionem partim interfectae virginitatis, alias vero legitimi puerperii apud priscos fuisse symbolum. Inde quodammodo jam intelligitur, Dianam nostram aliis caerimoniis in festis nuptialibus, aliis partus tempore, honoratam. In prioribus praecipua erat cinguli dedicatio; siquidem inde istud nominis accepit Diana. Non opus arbitror, hoc loco repetere ARNOBII atque AVGVSTINI testimonia, in hanc rem quidem facientia, alibi autem jam allata, contentus haec SVIDAE (u) adscripsisse: 'Αἱ ΠΑΡΘΕΝΟΙ, ΜΕΛΛΟΥΣΙ πρὸς ΜΙΞΙΝ ἔρχεσθαι, ΑΝΕΤΙΘΕΣΑΝ τὰς παρθενικὰς αὐτῶν ΖΩΝΑΣ τῇ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. VIRGINES, cum VIRO REM HABITVRAE, ZONAS suas virgineas DIANAЕ dedicabant. Quodnam vero cingulum? Duorum enim mentionem reperient injectam, virginalem apud veteres vestitum quibus volupe erit enumerare. Ita Nereidum descripturus habitum canit APOLLONIVS (x):

Παρθενικὰ ΔΙΧΑ ΚΟΛΠΟΝ ἐπ' ἰζύας εἰλιξάσαι.

Puellae SINIBVS DVPLICATIS & usque ad lumbos offlexis.

Disertius autem CLAVDIANVS (y):

- - - DVO CINGVLA vestem

Crure tenuis pendere vetant - - -

Et alio loco (z):

Crispatur GEMINO vestis Gortynia CINCTV.

Pingit

(u) Voce, Λυσιζώνος.

(y) De laudibus Stiliconis lib. III. v. 248.

(x) Argonautic. IV. v. 949.

(z) de raptu Proserpinae lib. II. v. 33.

Pingit his versibus poeta haud invenustus Dianae habitum, qualem expressit artifex in gemma quadam antiqua apud IAC. DE VVILDE (a), & oculis sistunt nostris numerum sequentium, a Mytilenaeis Ephesiisque percussorum, ectypa, quae accepta referimus EZECH. SPANHEMIO (b).

Hujus cincturae duplicis in eo crediderim sitam rationem, quod oppido non poterat non esse accommodata deae, deditissimae venationibus; aut, quod fortassis propius a veri deflectit similitudine, ut esset intemerati pudoris, a Diana servandi, indicium. *Bis enim cinctam* invenio antiquitus dictam feminam, perfectissima castimonia celebrem. Testem produco AVSONIVM (c):

Nec BIS CINCTA Diana placet, nec nuda Cythere.

quorum verborum explicaturus sensum pergit:

Ille voluptatis nihil habet, haec nimium.

Hinc Romani filias exhortaturi suas ad virginitatis jura pretiosissimo cimelio diligentius servanda, Fortunae virginis, a Diana non diversae, simulachrum ita curaverant amiciendum, ut duplici ipsius cingulo containerentur vestimenta.

VARRO

(a) Num. LVI. citante HENR. CANNEGIE-TER in *notis ad Aviani fabulas* pag. 38.

(b) Vulgavit ea ex Christianissimi Regis Cimelio in *Comment. ad Callimachum* pag. 134.

(c) *Epigrammat.* XXXVIII. v. 5.

VARRO (d): *A quibus dicitur esse virginis Fortunae adeo quod DVOBVS undulatis ZONIS est opertum. Undulatis togis* libri legunt editi, in cuius lectionis locum quominus surrogarem *undulatis Zonis*, mendii haud prohibuit antiquitas. Et, lubenter ut facerem, eadem postularunt argumenta, quibus fretus alium supra Arnobii locum emendare tentavi. His novum accedit inde, quod nimirum de duabus, iisque simul indutis, togis, quas Varro sanitati nondum restitutus Deae virgini attribuit, nec vola reperitur in veterum monumentis, nec vestigium. Neque enim *duplex toga*, SERVIO (e) memorata, huc potest pertrahi, quippe ita appellata, quia utrinque hominem tegebat. Verum enim vero, ista de duobus, Dianae praesertim propriis, cingulis observatio digito indice ostendit quid Ovidius sibi velit canens (f):

- - ritu quoque cincta Dianae

& iterum (g):

Nuda genu vestem ritu succincta Dianae.

Patet, id esse idem, ac si dixisset, quae ad Dianae morem cingulorum biga vestimenta collegit. Vtriusque nomen indicat AESCHYLVS (h):

ἔχω ΣΤΡΟΒΟΥΣ ΖΩΝΑΣ τε, συλλαβαῖς πέπλων.

Habeo ὧ STROPHIA ὧ CINGVLA, vestes colligantia.

Fufius autem de amborum & nomine & loco, ubi posita, differentem operae erit pretium audire POLLUCEM (i): τὸ τῶν ΜΑΣΤΩΝ τῶν γυναικείων ζῶσ-μα, ΤΑΙΝΙΑΝ ὀνόμαζον, καὶ ΤΑΙΝΙΑΙΟΝ τὸ δὲ περὶ τῇ ΚΟΙΛΙΑ ζῶσμα, ΠΕΡΙ-ΖΩΜΑ, ἢ ΠΕΡΙΖΩΣΤΡΑΝ. MAMILLARVM muliebrium cingulum, TAENIAM vocarunt, vel STROPHIOLVM: VENTRIS vero cincturam CINGVLVM aut ZONAM. Prius Zonarum genus attigere HIER. MAGIVS (k) & GISB. CV-

PERVS

(d) De *vita populi Romani* apud NONIVM pag. 1296.

(e) Citante OCTAV. FERRARIO de *re vestia-*ria lib. II, cap. 13.

(f) *Metamorph.* lib. I. v. 695.

(g) *Loc. cit.* lib. X. v. 536.

(h) *Supplic.* v. 466.

(i) *Onomastic.* lib. VII. segm. 65.

(k) *Variar. lection.* lib. III. c. 3. p. 1364. Tom. II. Lampad. art. Gruter.

PERVS (l) sed ita, ut pleraque sicco transeuntes pede, nominis vix darent explicationem. *Ταινία*, quo vocabulo mamillarem zonam appellat Pollux, unum est ex iis, quae rarenter, hac saltem acceptione, veterum scripta evolventibus sunt observata. Apud ANACREONTEM tamen inveni (m):

Μύρον, γύναι, γενοίμην,
Ὅπως ἐγὼ σ' ἀλείφω.
Καὶ ΤΑΙΝΗ δὲ μαζῶν κ. τ. λ.

*Unguentum, puella, fierem,
Ego te ut ungerem,
Et zona mamillaris. εἴς.*

MOERIS: *Ταινία*, Ἀπικῶς σηθοδεσμός, Ἑλληνικῶς. Aliis notionibus, quas habet haud paucas, a CAROL. PASCHALIO (n) pluribus enarratas, collectio vocum utilium ex diversis auctoribus & sophistis a BERN. MONTEFALCONIO (o), & senectute, & meritis summis summe venerabili, edita strictim recenset: *Ταινία*, ἐπὶ μὲν ἀνθρώπων τὰ πεζίτια, σέμματα, σεφάνη, ζώνη ἐπὶ δὲ ξύλων, τὰ κυμάτια. Neuter tamen animadvertit illam ejusdem dictionis acceptionem, qua fasciam denotat oblongam, feminae veteres qua olim redimiverunt tempora. Eum capitis ornatum contemplamur in gemma antiqua ex *Viri Perillustri* εἰς *Magnifici* IO. ANDERSONII, Maecenatis mei observantissime colendi, cimelio depromta.

Cujus

(l) Comment. de *Consecratione Homeri* pag. 153.

(n) De *Coronis* lib. IV. cap. 8. p. m. 475. seqq. conf. GISB. CVPERI *Observat.* lib. I. cap. 6.

(m) *Carminum* XX. pag. 475. edit. de Pauw.

(o) In *Bibliothec. Coislin.* Part. III. pag. 475.

Cujus conditionis mulieres istiusmodi ornamentum gestaverint, indicat POL-
LVX (p): Τὸ τέλειον ἑταιρικὸν τῆς ψευδοκρίσεως ἐστὶν ἐρυθρότερον, καὶ ΒΟΣΤΡΥ-
ΧΟΥΣ ἔχει ΠΕΡΙ τὰ ὠΤΑ. Τὸ δὲ ἑταιρίδιον, ἀκαλλώπιστόν ἐστι, ΤΑΙΝΙΔΙΩ τὴν
κεφαλὴν ΠΕΡΙΕΣΦΙΓΜΕΝΟΝ. *Scortillum nobile falsa virgine rubicundius est, &*
CINCINNOS CIRCA AVRES habet. Meretricula vero minus culta, CAPVT
FASCIOLA coerces. Praeterea, idem cingulum dicebatur σφόφιον. ARISTO-
PHANES (q):

Χάλα ταχέως τὸ ΣΤΡΟΦΙΟΝ, ὃ νάίσχυντε συ.

Solve cito STROPHIVM, impudentissima.

CATVLLVS (r):

Non tereti STROPHIO lactantes vineta papillas.

Ea qui conficiebant, dicebantur *Stropharii*, PLAVTO (s) memorati in nume-
roso illo mundi muliebris artificum exercitu. Summam qui novit sollicitu-
dinem, qua inde a mundi fere primordiis in comparandis ornamentis versatus
est sexus sequior: is libens lubensque testibus, a nobis producendis, adjunget
fidem, eundem nec sumtibus perpercisse, nec machinationibus, ut hae etiam
zonae quam ornatissimae essent & pretii maximi. De divitibus loquor. Ipsa
enim rei domestici conditio cogebat pauperculas, mediocribus ut essent con-
tentae; quemadmodum Arabes hodiernae, apud quas in usu hodieque est zona
mamillaris, ipforum sermone **وشاح** dicta. Ex corio quidem illa solet es-
se frabrefacta: ne tamen nimis videatur simplex, vilis generis exornatur mo-
nilibus (t). Midianitae contra eas habebant auro argentoque exornatas. Ta-
les enim debellato hoc populo Israelitarum principes inter ceteras manubias
deo dicuntur obtulisse. In textu Hebraeo est **כִּוְמוֹ** (u), quod IONATHAN
(x), quin verteret **מְחוּכֵי מְבִירַת תְּרִיהֵן**, *cingula bullata e regione mamillarum*,
non

(p) *Onomast.* lib. IV. segm. 153.

(q) *Theophrast.* 645. Vide quoque *Lysistrat.*
v. 930.

(r) *Eleg.* LXV. 65.

(s) In *Anulularia* Act. III. Sc. 5. v. 42.

(t) Vide IAC. GOLII *Lexicon Arabicum*
pag. 975.

(u) *Num.* XXXI. 50.

(x) Citante IO. BVXTORFIO in *lexico Talmu-*
dico pag. 1188.

non dubitavit. Recentiores interpretes (y) de *globulis*, nescio quibus, explicant. Sed malim a partibus stare Targumistae propterea, quod ejus sententia cum Arabum *س* mire conspirat. Ea enim vox significat *cogere rem in formam rotundiores*: quod sane faciunt strophia, dum mamillas coercent extuberantes. Aureas easdem & gemmis exornatas nobis pingit ISIDORVS (z): *Strophium est cingulum AVREVM cum GEMMIS, de quo ait Cinna (a): Strophio lactentes cincta papillas. Et PRVDENTIVS (b): Nomen hoc gemmae strophio illigatae.* Subinde etiam carmina his zonis erant inscripta. AVSONIVS (c):

Punica turgentes redimibat zona papillas

Hermiones: ZONAE TEXTVM ELEGEION erat:

Qui legis hunc titulum, Paphie tibi mandat ames me,

Exemplo tuo neminem amare vetes.

Superbiam autem fuisse oportet zonam, hunc in modum descriptam ab HELIODORO (d): Ζώνην ἐπέβλεπτο τοῖς ξέρνοις, ἣν ὁ τεχνησάμενος, εἰς ἐκείνην τὸ πᾶν τῆς ἑαυτοῦ τέχνης κατέκλεισεν, οὔτε πρότερόν τι τοιοῦτον χαλκευσάμενος, οὔτε αὖθις δυνήσόμενος. δυοῖν γὰρ δρακόντων τὰ μὲν οὐράια κατὰ τῶν μεταφρένων ἐδέσμευε· τοὺς δὲ αὐχένας ὑπὸ τοὺς μαζοὺς παραμείψας, καὶ εἰς βρόχον σκολιὸν διαπλέξας, καὶ τὰς κεφαλὰς διολισθῆσαι τοῦ βρόχου συγχωρήσας, ὡς περίτλωμα τοῦ δεσμοῦ κατὰ πλευράν ἑκατέραν ἀπηώρησεν· ἔπειτα ἂν τοὺς ὄφεις οὐ δοκεῖν ἔρπειν, ἀλλ' ἔρπειν οὐχ ὑπὸ βλοσυρῶ καὶ ἀπηνεῖ τῷ βλέμματι φοβερούς, ἀλλ' ὑγρῶ κώματι διαρρέομένους, ὥσπερ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὰ ξέρνα τῆς κόρης ἡμέρου κατευναζομένους. οἱ δὲ ἦσαν τὴν μὲν ὕλην χρυσοῖ, τὴν δὲ χροῖαν κυάνεοι. ὁ γὰρ χρυσὸς ὑπὸ τῆς τέχνης ἐμελαίνετο, ἵνα τὸ τραχὺ καὶ μεταβάλλον τῆς φολίδος, τῷ ξανθῷ τὸ μέλαν εἰσκραθὲν ἐπιδείξηται.

Zona

(y) Vid. IO. CLERICVS ad h. l.

(z) *Originum* lib. XIX. cap. 33.

(a) Versum hunc, quem modo ex Catullo adduximus, Cinnae heic attribui, erunt, qui mirantur. At ita omnes Isidori habere codices, praeter unum Salmanticensem, testantur editores, qui ista verba Catullo cum Cinna non minus communia fuisse opinantur, quam nonnulla Maroni fuerunt cum Catullo & Lucretio. Quod cum mera eaque non satis firmo nitens fundamento

conjectura sit: malim cum GISB. CVPERO l. c. id in Isidori referre erroribus, vel potius librarii, quandoquidem non pessimae notae videtur codex Salmanticensis.

(b) *Peristephan.* hymn. VII. v. 25.

(c) *Epigram.* 94.

(d) *Aethiopic.* lib. III. pag. 137. sq. edit. Lugdunens.

Zona pectus praecinxerat, in quam artifex totam suam artem concluderat, cum neque antea quicquam ejusmodi fabricavisset, neque iterum pari arte conficere potuisset. Duorum enim Draconum caudas ad partem dorsi inter scapulas connectebat: porro colla sub mamillas permutatim producens, & in nodum tortuosum implicans: capita vero elabi e nodo sinens, tanquam appendicem nodi ab utroque latere suspendebat. Dixisses serpentes non videri serpere, sed revera serpere: neque rigido & terribili aspectu formidabiles, sed humido somno diffuentes, veluti hoc illicio sopiti, quod circa puellae pectus essent. Ac illi quidem erant, quod ad materiam attinet, aurei, ceterum colore caerulei. Aurum autem arte denigrabatur, ut asperitatem & varietatem squammae nigrum fulvo mixtum repraesentaret. Ad locum quod attinet, ubi strophiiis cingebatur corpus, ejus is erat situs, ut sub mamillis ambiret vestes; quemadmodum partim discimus ex statuarum contemplatione, a fulgentissimo litterati orbis fidere, Ven. BERN. MONTEFALCONIO (e) productarum, partim vero numus (f) ostendit, quem in aes incisum heic apponimus.

Neque aliter descriptum reperio in veterum libris. APVLEIVS (g): *Ipsa linea tunica mundule amicta, & russea FASCIOLA praenitente aliuscule SVB ipsas PAPILLAS SVCCINCTVLA.* OVIDIVS (h):

--- cin-

(e) *Antiquité expliquée* Tom. III. tab. 23.

(g) *Fabular. Milesiar.* lib. II. pag. 164. edit. VVouer.

(f) Desumptus est ex EZ. SPANHEMII opere de usu & praestant. numismat. Tom. I. pag. 712.

(h) *Metamorphos.* lib. VI. v. 59.

- - - *cinctaeque AD PECTORA vestes*
Brachia docta movent.

Cum phrasi hac Ovidiana convenit ex omni parte illa, quam Apocalypseos auctor (i) de optimo servatore adhibet, quum eum fuisse ait περιζωσμένον ΠΡΟΣ τοῖς ΜΑΣΤΟΙΣ ζωνὴν χρυσήν, *praecinctum AD MAMILLAS zona aurea*. Idem angelos quoque repraesentat (k) περιζωσμένους ΠΕΡΙ τὰ ΣΤΗΘΗ ζώνας χρυσᾶς, *cinctos ad pectora cinctu aureo*. Vtrisque unam eandemque ob rationem adscribi cincturam circa pectus, qui suspicaverit, haud habebit me dissentientem, qui eam ministerii heic puto esse symbolum. Quemadmodum enim spiritus illos sanctos voluntatis divinae novimus exsecutores: ita Christum ad mamillas cinctum putaverim dici, quoniam sacerdotis Iudaeorum summi, id est, summi numinis ministri, non rarer in S. S. fistitur habitu. Servos vero oportebat fucinctos, qui eo essent expeditiores ad munia obeunda perficiendaque. Ita Christus servile pedilavii ministerium suscepturus διέζωσεν ἑαυτὸν, *se praecinxit* (l). PHAEDRVS (m):

Ex alticinctis unus atriensibus
Cui tunica ab humeris linteo Pelusio
Erat distincta, cirris dependentibus.

Vt autem ad, feminarum redeam strophia, eorum is erat usus, ut papillarum cohiberent tumorem exsuperantem. NONIVS (n): *Strophium fascia brevis, quae virginalem PAPILLARVM TVMOREM COHIBET*. Mammofas scilicet antiqui homines inter venustate corporisque pulchritudine insignes haud dignabantur numerare. OVIDIVS (o):

INFLATVM circa fascia PECTVS erat.

& alibi (p):

- - - omne

(i) Cap. I. 13.

(m) Lib. II, fab. V. v. 11. fq.

(k) Cap. XV. 6.

(n) P. m. 1428.

(l) Cap. XIII. 5. Conf. CHRIST. SCHOETT-
GENII *heras Talmud.* pag. 384.

(o) *Art. Amator.* lib. III. v. 274.

(p) *Remed. amor.* 337.

- - - - - omne PAPILLAE

Pectus habent TVMIDAE: fascia nulla tegat.

MARTIALIS (q):

MAMMOSAS metuo: tenerae me trade puellae.

Vt igitur papillis in nimiam molem excrescentibus formositatis ne privarentur laude filiae, matres cavebant studio summo, quorum vesaniam comico sale perfricat TERENCE (r):

*Haud similis est virgo virginum nostrarum, quas matres student
Demissis humeris esse, VINCTO PECTORE, ut graciles fient.*

Eum in finem non modo Epimedium, cujus folia, vino trita, virginum mammas cohibere scribunt PLINIVS (s) & DIOSCORIDES (t), in subsidium advocabant, sed etiam strophia, ut diximus, ex quo praepostero cingendi studio iis, quae pectore satis essent tenues, *cingularum* nomen per contemptum dabatur; sicuti ex FESTO (u) licet videre. Haec mirum quantum nos juvant, ut, quum apud VALER. FLACCVM (x) legimus:

Crinis ad OBSCVRAE decurrens cingula MAMMAE.

ne haereamus in eo, quid velit sibi poeta de papillis praedicando *obscuritatem*. Id adeo non cepit NIC. HEINSIVS, ceteroquin omnibus ingenuis artibus instructissimus, ut critica medicina loco laboranti succurrendum existimaret legendumque *obsutae*. At, non opus erat ista emendatione, siquidem in hac ipsa obscuritate caliginis prorsus erit nihil, ubi observaverimus, Flaccum respicere ad zonas nostras mamillares. *Obscuram mamam* appellat eam, quae pectoris compressa cingulo, ita aspicientium fugit oculos, ut, utrum adsit nec ne, dubii haereant. Latii enim incolis omnia quae in oculos non incurrunt, *obscura* suevisse dicere, latet neminem. Venustatas proinde conciliandae gratia quum ex hactenus

nus

(q) Lib. XIV. epigr. 139. add. epigr. 149.

(r) In *Eunuch.* Act. II. Sc. 4. v. 40. sqq.

(s) *Hist. natur.* lib. XXVII. cap. 9.

(t) De *medicinali materia* lib. IV. cap. 19.

(u) Voce, *Cingulos.*

(x) *Argonautic.* lib. III. v. 526.

nus disputatis appareat pectoribus circumposita strophia: ad illam montivagam saevamque Dianam neque potuerunt spectare, neque eidem consecrari. Quin potius ex hoc ipso perspicimus, ad pulchritudinis gratiarumque praesidem & auctricem, Venerem puta, fuisse deferenda; quod insuper CALLIMACHII (y) comprobatum damus fide:

Τὰ δῶρα τῇ ΑΦΡΟΔΙΤΗ
Σειλήνῃ περίφοιτος εἰκὼν αὐτῆς
Ἔθηκεν, τήν τε ΜΙΤΡΗΝ
Ἡ ΜΑΣΤΟΥΣ ἐφύλασσε.

*Dona VENERI
Silena vagabunda imaginem suam
Dedicavit, & MITRAM,
Quae MAMMAS vinciebat.*

Ita enim hunc locum, literarum divulsione & permutatione inertī foedatum, Gallica Musa, ANNA DACERIA, in sanitatem restituit pristinam.

Quoniam igitur commercii fuit nihil Dianae cum mamillari cingulo; neque tamen praeter duas apud veteres exstat mentio plurium zonarum, ad virginalem mundum pertinentium: quominus illam imi ventris cincturam Deae venatrici fuisse consecratam concludamus, quod prohibeat, non video. Nominē praesertim duplici iste insigniebatur cingulus, modo ζώνη dictus, alias vero μίτην. Quod latere quum modo possit eum, qui optimorum scriptorum lectionem ne primis quidem, quod ajunt, labris degustavit; hujus ruditati autem medeantur lexicographi: multa, ex veterum libris excerpta, loca coacervare supersedeo. Hoc fortassis non ita erit pervulgatum, qui Atticam in sermone venabantur elegantiam, eos, ζώνην & ζώνιον promiscue ne dicerent, studio cavisse. Illud nempe de virorum, hoc de mulierum cinctura usurpatum esse Athenis, perhibet MOERIS: Ζώνιον, τὸ γυναικεῖον, Ἀττικῶς ζώνη, ἡ τοῦ ἀνδρός. Moeridi suffragatur AMMONIVS (z): Ζώνη καὶ ζώνιον διαφέρει. Ζώνη μὲν γάρ ἐστιν ἡ τοῦ ἀνδρός. Ζώνιον δὲ, ἡ τῆς γυναικός. Equidem ipsa edoctus experientia, multis virorum doctorum comprobata observationibus, pulcre novi,

non

(y) *Epigrammat.* XLI.

(z) *De similibus & differentibus vocabulis* h. v.

non semper ejusmodi grammaticos esse veraces. Non rarenter ex suo cerebro affingunt Graecorum sermoni, quae ipsis Graecis nunquam venere in mentem. Qua propter nolim pro citatis auctoribus in universum promittere vadimonium, ad virilem saltem quod attinet cincturam. Dum enim veterum requiro diligenter auctoritatem, oleum perdo atque operam omnino omnem. At, ζώνιον in dialecto Attica proprie audiisse sequioris sexus cingulum, testes habeo ARISTOPHANEM (a):

Μόλις γὰρ εὔρον ἐν σκότῳ τὸ ΖΩΝΙΟΝ.

Vix enim inventus mihi est in tenebris cinctus.

& ALCIPHRONEM (b): Πρώτη Μυρρίνη τὸ ΖΩΝΙΟΝ λύσσασα. *Primum Myrrhina solvit cingulum.* Ita melius longe, quam Q. SEPT. FLORENS CHRISTIANVS, Aristophanis interpres, ζώνιον Latinorum *cingulo* expressit nitidissimi epistolographi editor, STEPH. BERGLERVS. Nam differentiam eandem *cinctum* inter & *cingulum* faciebant Romani, qua Atticos ζώνην & ζώνιον discrevisse, Glossatores nos docuerunt. M. VARRO (c): *Cinctus est cingulum, a cingendo: alterum viris, alterum mulieribus attributum.* Atque hoc cingulo feminae circa eam corporis regionem sese succingebant, quae ventris imi venire solet nomine. Statua, non ita multo post proferenda in medium, hujus rei comprobabit veritatem: pro qua insuper faciunt auctores gravissimi. De Calypsone HOMERVS (d):

Ἀυτὴ δ' ἀγρύφεον Φᾶρος μέγα ἔννυτο νύμφη,
Δεπλὸν καὶ χαρίεν, περὶ δὲ ΖΩΝΗΝ βάλε' ἱετὶ
καλὴν, χρυσεήν.

*Ipsa autem candidam togam ingentem induit Nympha,
Tenuem est venustam, ac ZONA cinxit LUMBOS
Pulchra, aurea.*

ἱζὺς vel ἱζύη est in ultima trunci humani parte (e) & duobus offibus, quae Anatomie

(a) *Lyfistrat.* v. 72

(d) *Odysf.* κ'. 543.

(b) *Lib. I. epist.* 39. pag. 188. edit. Bergleri.

(e) Vide ANVT. FOESII *oeconomiam Hippocratis* pag. 284. seq. & POLLUCEM lib. II. segm. 182.

(c) *De ling. lat.* lib. IV. p. m. 29.

anatomicis *innominata* (f) dicuntur, constat, propterea etiam, quod ibi erat cingulum, ζώνης nomen apud Graecos fortita. EROTIANVS (g): Ζώνη· ὁ τόπος εἰς ὃν ζωννύμεθα· ἐνίοι δὲ τὴν ὀσφὺν ἐνόμισαν. HESYCHIVS quoque explicat τὸν ὑπὸ τὴν γαστέρα τόπον. Homero comitem adungere licebit MARTIALEM (h):

Longa satis nunc sum: dulci sed pondere venter

Si tumeat, fiam tunc tibi zona brevis.

Hanc putarim rationem, cur PINDARVS (i) puellas dixerit βαδύζωνες, i. e. *profunde cinctas*; quoniam in fundo veluti ventris cinguli erat locus; licet ignorem minime, βάδυ compositarum vocum saepissime intendere significationem. Quod si autem strophia modo vidimus sumtuosissima: non minor fuit in his zonis elegantia fastusque. CALLIMACHVS (k) de Dianae cingulo:

- - - - ΧΡΥΣΕΑ μὲν τοι

ἔντεα καὶ ΖΩΝΗ.

- - - - AVREA quidem tibi

Arma εἰ zona.

Hinc OPPIANO (l) vocatur παρθένος χρυσόμυρις, *virgo aureo redimita cingulo*. Immo gemmatum fuit. NEMESIANVS (m):

Corrugæ sinus GEMMATVS baltheus ardet.

Vt vero quis in animum ne inducat suum, haec, de Diana scripta, in mortales haud quadrare feminas: prodeant quingentae virgines, in Ptolemaei Philadelphi pompa incedentes, quas ATHENAEVS (n) fuisse testatur κεκοσμημένας ἁ-

τάς.

(f) Conf. Excell. LAVR. HEISTERI *compend. Anatomic.* pag. 37.

(g) Pag. 26. edit. H. Stephani.

(h) Lib. XIV. epigr. 151.

(i) *Isthmic.* Od. VI. v. 109. Adde HOMERVM Odyss. γ'. 154.

(k) *Hymn. in Dianam.* v. 111.

(l) *De venatione* lib. II. v. 2.

(m) *Cynegetic.* v. 92. ad quem locum quae notarunt interpretes, legisse non pigebit quemquam.

(n) *Deipnosophist.* lib. V. pag. 200.

τῶσι πορφυροῖς ΧΡΥΣΩ ΔΙΕΖΩΣΜΕΝΑΣ, *tunicis porphyreis amictas cum CINGULO AVREO*. Ob cingula quoque, pretiosis lapillis superbientia, graviter objurgat TERTVLLIANVS (o) aevi sui mulieres. Quid, quod vehementissime omnino studio atque opera elaborarunt olim feminae, ut haec vestimentorum particula cum nitore, tum pretio, esset quam exquisitissima. Ἐοίκασι, scribit EVSTATHIVS (p), ΦΙΛΟΤΙΜΩΣ αἱ πάλαι γυναῖκες ἔχεν τῇ ΖΩΝΝΥΣΘΑΙ. *Videntur mulieres veteres, ZONAE ut essent ELEGANTES, admodum STVDVISSE*. Vel inde hoc discimus, quod, quae pulcre zonata, formae praestantia antecellere ceteras, censebatur. Ἐυζωνος enim γυνή tantundem fuit Graecis ac *formosissima mulier*. Frequenter eo sensu legitur apud HOMERVM, ex quo locorum bigam (q) adduxisse sufficiat:

Χωόμενον κατὰ θυμὸν ΕΥΖΩΝΟΙΟ γυναῖκός.

Iratum animo propter mulierem pulchram.

Et iterum:

Ἡ δὲ γυναῖκας ΕΥΖΩΝΟΥΣ, πολὺν τε σίδηρον.

Et feminas venustas splendidumque ferrum.

Quoniam vero Cestus (r), five cingulum, quem Veneri tribuit superstitiosa vetustas, palmam reliquis omnibus eripiebat: hinc eum praeter gratiam, venustatem quoque miram, & ad illectamenta efficacem, conciliare portantibus, pronum erat fabulari credulis. Hac de caussa Graecis, quum formam vellent pingere supra modum egregiam, & ad venandos juvenes aptam, insedit opinio, se melius id exprimere haud posse, quam si dicerent, *κεστὸν ἔχει τῆς Ἀφροδίτης, Cestum Veneris habet*. LIBANIVS (s): Δοκῶ τὴν κόρην τὸν τῆς ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

ΚΕΣΤΟΝ

(o) De habitu mulier. lib. I. cap. VII.

(p) Ad *Iliad.* β'. pag. 196. edit Basil.

(q) Prior locus desumptus est ex *Iliad.* α'. 429. ubi scholia minora τὸ εὐζωνος eo, quo diximus, sensu praecipunt accipiendum; licet corrupte ibi hodie legatur καλῶς pro καλῆς. Posteriores invenies *Iliad.* ψ'. 261. Plura si

desideras, evolve *Iliad.* ζ'. 467. & ι'. 366. 586. & 663.

(r) Cesti descriptionem bellissimam dedit HOMERVS *Iliad.* ζ'. 215. seqq.

(s) In enarrationibus de pulcritudine Tom. II. Opp. a Fred. Morello edit, pag. 710.

ΚΕΣΤΟΝ ΔΙΑΖΩΝΝΥΣΘΑΙ καὶ διὰ ταύτην τοὺς νέους θηρεῖν. *Existimo virginem VENERIS ACCINCTAM esse CESTO, & propter hanc venari adolescentes.* Auctor epistolarum amatoriarum, quem perperam (t) ARISTAENETVM, Nicæa Bithynum, credunt (u): Τῶν χαρίτων πάντων ἡ Λαῖς τὸν ΚΕΣΤΟΝ ΥΠΕΖΩΣΕΤΟ. *Omnis venustatis CESTO se CINXIT Laïs, i. e. venustissima videtur aspicientibus.* Hoc ipsum Cesti nomen proprium erat cingulo, quo virgines, nuptiale lectum ascensuræ, praecingebantur. LVTATIVS, Statii scholiastes (x): *CESTOS dicitur cingulum Veneris, QVO VTIMVR ad honestas NVPTIAS; & quando virgo Cadmo nupserat Harmione, ideo hoc junxit.* Hoc tamen dissimilitudinis habuit Venereus cestus cum isto nuptiali, ut posterior ornatu & pretio multum illi cederet. Nam, FESTVS (y) vera si retulit, sponsarum zonae tantum fuerunt laneae. Idem auctor frugalitatis hujus hanc profert rationem: *CINGVLO nova nupta praecingebatur, quod vir in lecto solvebat, factum ex LANA ovīs: ut, sicut illa, in glomos sublata, conjuncta inter se sit, sic vir suus secum cinctus, vinculusque esset.* Verum, expendenti conditionem aevi illius, quo Festum autumant floruisse viri docti, adeo miserrime comparatam, ut indies non glisceret, sed incrementa mira caperet rerum bonarum inscitia; simul autem cogitanti, ubi litterae pereunt, ibi plerumque fieri, ut, qui ex veterum interpretatione aliquam fatagunt capere gloriolam, ad mysticum sensum, de quo auctores ne quidem somniarunt, venandum animum appellant suum, ne nihil dixisse credantur: tuto satis, & citra metum oppositi, Festo subscribere posse veritatis scrutatores, haud videbitur. Profecto, symbolica illa lanei cesti explicatio si ex eo venit aestimanda, quod de nodo perhibet Herculaneo, quo idem constringebatur, in causa concidit Festus. *Hunc cestum, pergit, Herculaneo nodo vinculum vir solvit ominis gratia: ut sic ipse sit felix in suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui I.XX. liberos reliquit.* Inter omnes constat, veteres opera stupenda, nec a quovis exantlandos labores & quod in suo genere maximum, modo

Hercu-

(t) STEPH. BERGLERVS *ad Alciphronem* pag. 2. *Imitatur Alciphronem in hac re, uti alias, auctor epistolarum amatoriarum, quarum prima inscribitur Ἀρισταίνετος Φιλοκάλλω. Nam in ea ipsa quasi ἀριστενέτης aliquis fingitur egregie laudans amicam, elegantiarum amatori. Unde nimis secure creditur Aristænetus vocatus fuisse ille auctor.*

(u) Lib. I. epist. 1. pag. 7. edit. Antw. Conf. IO. BVRCH. MENCKENII *diff. de eo, quod placet* §. 8.

(x) *Ad Thebaid.* II. v. 283.

(y) Voce, *Cingulum.*

Herculeum dixisse, modo *Herculaneum*. Ita PROPERTIO (z), *HERCVLEO structa labore via*, ea appellatur, quae a solo propemodum Hercule poterat perfici. Et apud PLINIVM (a) *Herculaneae formicae* aliae sunt nullae, quam magnitudine singulares: quo sensu etiam idem *ficus* dixit HERCVLANEAS (b). HERCVLANEVS igitur *nodus* is erit, qui eum in modum nexus, ut facili opera solvi nequeat. Quam interpretationem juvat laudatus PLINIVS (c), dum alibi scribit: *Vulnera modo Herculis praeliganti, mirum quantum ocyor est medicina*. Quo arctioribus enim nodis, & in semetipsos implicatis, obligatur vulnus, ut aeris arceffatur accessus, eo citius coarctatum percuratur. His accedit, quod NIC. PEROTTVS (d), auctoritate nixus PLINII (e), quem tamen non nominat, Herculem hujus nodi primum ait fuisse auctorem. Faceffat ergo cum isthac explicatione mystica FESTVS, perinde ac MACROBIVS (f) & ATHE-NAGORAS (g), qui, nescio quam, hunc nodum inter & eum, quem dracones in Mercurii repraesentant caduceo, sibi fingunt similitudinem, multa de ejus fabulantes origine. Ejusdem farinae censeo explicationem hujus nodi, STATIVS quam dedit (h):

- - *in signi geminat concordia nodo* (i).

Hanc eum in finem affero, qui hoc exemplo doceatur, in rebus arbitrariis, & quae nullam habent significationem, semper in alia omnia abire quoscunque. Quicquid tandem fuerit, Herculaneus nodus, ex mea opinione, quam obtrudo nemini, in apposita statua est adumbratus (k). Ex corona id conjiciendo assequor, quam manu puella tenet, nuptiarum tempore Veneri offerenda. AGATIAS (l):

Tñ

(z) Lib. I. eleg. 16. v. 4.

(g) In *Apologia pro Christianis* pag. 160. edit. Rechenberg.

(a) *Hist. Nat.* lib. XXX. cap. 4.

(h) Lib. I. *Sylvar.* II. v. 240.

(b) Lib. XIV. cap. 18.

(i) Pleraque editiones h. l. habent, sine sensu, *saeda*, in cujus locum scite surrogavit Cel. ARN. DRAKENBORCH ad *Silii Italici* lib. VII. 447. *nodo*.

(c) Lib. XXIX. cap. 6.

(d) In *Cornucopiae l. ling. Lat. comment.* pag. 591. edit. Aldin.

(k) Mutuam sumsi eam ab OCT. FERRARIO *de re vestiaria* Part. I. p. 230.

(e) Eo, quem modo citavimus, loco.

(f) *Saturnal.* lib. I. cap. 19.

(l) *Antholog.* lib. VI. cap. 7. epigr. 11.

τῇ ΠΑΦΙῃ ΣΤΕΦΑΝΟΥΣ, τῇ Παλλάδι τὴν πλοκαμίδα,
Ἀρτέμιδι ζώνην ἀνθετο Καλλιρρόη.

VENERI COROLLAS, *Mivervae cincinnos*
Dianae zonam posuit Callirhoe.

Vnicum addo, hujus nodi solvendi negotium sponso antiquitus fuisse demandatum. HOMERVS (m):

ΛΥΣΕ δὲ οἱ ΖΩΝΗΝ, ἰδὲ ἔιματα σιγαλόεντα
Ἐκδύε, καὶ κατέθηκεν ἐπὶ θρόνε ἀργυροῦλου
ΑΓΧΙΣΗΣ.

SOLVIT autem illi CINGVLVM, & vestes stupendas
Exiit, ac deposuit in sellam, aureis clavīs confixam,
ANCHISES.

VARRO (n): *Novus maritus taciturnus* (sic) *solvebat cingulum.* IVL. CAES.
SCALIGER (o) autem, sine ullo tamen teste, id muneris promnestriae adscribit.
Fortassis innuit haec CATVLLI (p):

- - Tibi virgines
Zonula solvunt sinus

Solutum hoc modo cingulum quo tempore, quibusque ritibus, in Dianae illatum fuerit aedem, de eo in hunc usque diem legendo nihil comperi.

Indagaturus nunc, quam ob rem zonae praesertim in nuptialibus sacris Dianae fuerint dedicatae, haud reor incongruum, sententiae, in quam rebus omnibus ponderatis, discedendum esse animadverti, summam paucis in limine statim edifferere, uberius in progressu & per partes explicandam stabilendamque. Huc autem redit. Quoniam Diana olim virginum fuit numen tutelare, adeo, ut ipsi peculiari ritu darentur consecrarenturque; a vero abludit proxime,

(m) *Hymn. in Venerem* v. 165.

(n) In *Gerontodidascalo* apud NONIVM pag. 1245. Adde, si vacat, MARC. DONATI diluc.

ditiones in *Ael. Lampridium* Tom. VI. Lampad. art. Gruter. pag. 937. sq.

(o) *De re poet.* lib. III. p. m. 351.

(p) In *nuptias Iuliae* & *Manlii* v. 52.

proxime, viro nupturas, cingulos, incorruptae verecundiae symbola, eadem devovisse de causa, quae rationem vivendi novam auspicaturos impellebat, ut pristinae conditionis instrumenta iis figerent diis, in quorum vixerant clientela. Hi enim quemadmodum eo ipso significare volebant, se relictis prioribus ad alia accedere sacra novosque sibi sumere deos tutelares: ita aliorum non valuisse cinguli dedicationem, haud amplius erit ambiguum, ubi perspicue docuero, primum, Dianae fuisse in fide virgines, ipsius initiatas religioni; deinde, zonam constituisse virginitatis insigne; & denique, alios quoque homines religiosos, quum ad vitae genus accederent aliud, derelinquendi status symbolum ad numina detulisse, quorum sacris fuerant in primis addicti. Ad primum quod attinet momentum, apud Athenienses, praecipuos τῆς Λυσιζώνος cultores, peculiari apparatu in Dianae clientelam tradebantur virgines. Destinatus huic solemnitati erat pagus quidam, cuius nomen & insuper situm quodammodo, indicat HESYCHIVS: Βραυρών· τόπος τῆς Ἀττικῆς. STEPHANVS (q): Βραυρών, δῆμος τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ Βραύρωνος ἥρωος. *Brauron*, *populus Atticae a Braurone*, heroë, nomen consecutus. Meminit ejus etiam STRABO (r), cuius tamen languentem ita deprehendimus relationem, ut non laborare, sed periisse existimaveris; licet qui medicinam ei afferrent, minime defuerint. Etiamnum hodie superest pagus ille, haud procul a Marathone remotus, diciturque, teste IAC. SPONIO (s), *Vrana*; nomine, quod ex prisco illo recentiorum Graecorum perversa exsculpsit pronuntiatio. Hunc vicum prae aliis selegerant ad virginum initiationem, quod cultus ibi vigeat Dianae percelebris, a DIPHILO decantatus (t):

Ω τὸν δ' ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ καὶ κεκτημένη
 ΒΡΑΥΡΩΝΟΣ ἱερῶ Θεοφιλεσάτων τόπον
 ΛΗΤΟΥΣ Διὸς τε τοξόδαμνε ΠΑΡΘΕΝΕ.
 O DEA TVTELARIS atque domina
 BRAVRONIS sacri, loci diis gratissimi,
 LATONAE & Iovis filia, o! VIRGO arcu domans feras.

Quidni

(q) De *urbibus* pag. 241. edit. Berckel.

(r) *Geograph.* lib. IX. pag. 611. edit. Almeloveen.

(s) Vid. *Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Gre-*

ce & du Levant, fait par IAC. SPON & GEORG. VVHELER, Tom. II. p. 239.

(t) In *Helenophoris* apud ATHENAEVM lib. VI. p. 223.

Quidni autem locus haberetur longe sanctissimus, Dianae gloriatus simulachro, cui auctoritatis haud paullulum conciliarat antiquitas. Imaginem Dianae Tauricae secum avectam ibi reliquerat Iphigenia, in Graeciam redux. Relata haec legimus apud PAVSANIAM (u), qui etiam a Xerxe, Graeciam vastante, ex delubro sublatam esse effigiem illam vetustam, memoriae prodidit (x). At, metuo, ut Persarum rex Tauricae statuae sacrilegas attulerit manus, quippe eam, PLV-TARCHO (y) si adjungimus fidem, multo ante abripuerant Pelasgi. Illo ipso in pago, quum anniversaria sacra, Βραυρώνια appellata, conficerentur, virgines quoque devovebantur Dianae. De tempore hujus festi, & quoties fuerit repetitum, opinionis dissensione, ut a viris doctis discreparem, curata in hocce argumentum inquisitio me coegit. FLOR. CHRISTIANVS (z), IO. MEVRSIVS (a), IO. IONSTONVS (b), & si qui praeterea sunt alii de festis Graecorum commentatores, ad unum omnes uno ore pronuntiant, quinto quovis anno Brauronia recurrisse. Nituntur quidem POLLVCIS (c) auctoritate, expresse scribentis: Δέκα ὄντες οὗτοι ἔθρον θυσίας τὰς ΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΑΣ, τὴν εἰς Δῆλον, τὴν ἐν ΒΡΑΥΡΩΝΙ κ. τ. λ. *Decem hi existentes, sacrificia offerebant QVINQVEN-NIA: sacrificium scil. in Delum, in BRAVRONEM &c.* At, festum, de quo Polluci sermo est, disjunctum, & tempore, & natura, ab eo fuit quam longissime, in Dianae honorem quod agitabatur. Quinquennales istae Brauroniorum feriae Baccho habebantur, quas ab illis Dianiis probe distinguendas Cel. TIB. HEM-STERHVIS (d) monuit. Neque in errore versatum, quum duplicia Brauronia statueret, virum doctissimum, intelligitur ex vetusto in DEMOSTHENEM scholio, quod ex codice Lutetiano excerptum publicavit HIER. VVOLFIUS (e): Βραυρῶν, τόπος τῆς Ἀττικῆς, ἐν ᾧ τὰ Διονύσια ἤγοντο, καὶ μεθύοντες πολλὰς πόρναις ἡρπαζον. *Brauron locus est in regione Attica, in quo Bacchinalia agitabantur, & ebrii multa scorta rapiebant.* Profecto, aut me fallunt omnia, aut istae ceremo-niae,

(u) In *Atticis* cap. XXXIII. p. 80.

(x) In *Arcadicis* cap. XLVI. p. 694.

(y) De *virtutibus mulierum* pag. 274.

(z) Notis ad *Aristophanis Pacem* loco mox citando.

(a) In *Graecia feriata* lib. II. pag. 745. Tom. VII. Thesaur. Gronov.

(b) De *Festis Hebraeorum & Graecorum* cap. 4. l. c. pag. 895.

(c) *Onomast.* lib. VIII. segm. 107.

(d) Ad *Pollucis* lib. IX. segm. 74. pag. 1046.

(e) In *Orat. contra Cononem* p. 1415.

niae, multum impiissimae, in Dianae cultum, pudice peragendum, nullo conveniunt modo. Merito igitur & jure summo easdem rejeceris in Bacchi Brauronia, quae singulis quinquenniis celebrata, perspicuis verbis testatur ARISTOPHANES (f):

TP. Ὁ αὐτὴ θεωρία ἔστιν, ἣν ἡμεῖς ποτε
Ἐπαίνομεν ΒΡΑΥΡΩΝΑΔ' ὑποπεπτωκότες
Σαφ' ἴσθι, καλήφθι γε μόλις. ΘΕ. ὦ δέσποτα,
Ὅσῃν ἔχει τὴν ΠΡΩΚΤΟΠΕΝΤΕΡΙΔΑ.

TR. Nempe haec legatio sacra: nos olim antea
BRAVRONE potabundi eam depuvimus:

Et capta vix est, si quid es memor. FAM. O here!

Prob qualis illi CVLIQVINQVENNALITAS.

Recte si commemini, IO. MEVRSIVS, ejusdem Comici innixus fide, quum Graeciam feriatam juris faceret publici, alio loco jam (g) docuerat, illa Bacchi cum Dianae Brauroniis nequaquam esse miscenda; ut adeo mirum videatur, virum in Graecia minime hospitem, postquam cognoverat veritatem, communi opinione abreptum in errorem. Immo, eo magis miremur necesse est, quoniam vel ipsa hujus solemnitatis & constitutio, & scopus, ejusdem infrequenti celebrationi adversabatur. Virgines enim decennio majores si initiare Dianae creditum fuit nefas, ut mox audiemus; ad illam vero aetatem in copiosa Athenarum urbe quotannis haud paucas pervenisse verosimile est: Dianae Brauronia inter anniversaria sacra omnino veniunt numeranda. Quid multa opus est disputatione? Habeo auctorem locupletem, qui aperte dicit, quotannis, mense Munychio, qui cum Martio nostro paene convenit, ista sacra peracta. LIBANIVM innuo, quem num alii jam sint testati, (h) nondum animadverti (i). Ἐν ἑτέρῳ, inquit, μηνί, ΜΟΥΝΥΧΙΩΝ οἶμαι, καὶ τὰς παρθέ-

(f) Pac. v. 873, 899.

(g) De populis Atticae pag. 703. Tom. IV. Thesaur. Gronov.

(h) Haec quum jam prelum exerceret opella,

vidi LVD. CAEL. RHODIGINO jam observata haec Libanii verba *lect. antiqu.* lib. XXVI. cap. 19. pro Martio tamen perperam dixit Ianuarium.

(i) Orat. XXXII. de Diana Tom. II. pag. 666.

vous Ἀρτέμιδι πρὸ γάμων ὑπαίγουσιν, ἔπος ΠΡΟΤΕΘΕΡΑΠΕΥΜΕΝΗΣ ΑΡΤΕΜΙ-
ΔΟΣ, οὕτως ἐπὶ τὰ Ἀφροδίτης ἴωσι. *Alio mense, qui MVNYCHION, ut arbitror,
nuncupatur, virgines ante nuptias ad Dianam adducunt, ut DIANA PRIVS CVI-
TA, sic ad Veneris sacra pergant.* In eum, quem dixi, locum statuto tempore
puellae incorruptae ex omni Attica accurrebant, ut Dianae nuncuparent vo-
tum. Quae quum ita esse appareat, perperam HERODOTI (k) interpretes ver-
ba, quibus refert, raptas esse, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρωνος τὰς Ἀθηναίων γυναῖ-
κας, de graeco latine vertit, *a Pelasgis ex Braurone Atheniensium feminas.* Non
feminas, quod nomen nuptas complectitur: sed puellas virgines Pelasgos prae-
datos, & festi hujus loquitur finis, & vocis graecae γυνή acceptio ita est com-
parata, ut, notante PHAVORINO, de cujuscunque aetatis muliere adhibeatur,
in specie vero de virgine, ut in his ACHILLIS TATII (l): Καίτοι τὸ πρῶτον
ἡγεῖτο ἰσχυρῶς ἡ γυνή; *primo quidem obstinate negabat virgo.* Quod si itaque
reddere displicuisset *virgines*: vocabulum in promptu erat acceptionis generalio-
ris, nempe *mulier*, quippe quod communiter de sexu dictum *virginem* quo-
que continet (m). De ritibus ista consecratio quibus sit facta, antiqui, vel, ut
loquar rectius, temporis edacitas, scire nos voluere perpauca. Homeri decan-
tasse Rhapsodos Iliada, & Dianae in sacrificium oblatam capram, HESYCHI-
VS (n) mandavit litteris. Verum, ne modulata haec Iliadis recitatio in Bac-
chi sit honorem facta, erit expendentibus, quod vereantur. Amictas veste cro-
cea virgines, ARISTOPHANES (o) docet:

Οὔσα τ' ἀρχηγέτις,

Καλέχουσα ΚΡΟΚΩΤΟΝ, ἀγκλος ἢ Βραυρωνίσις.

Ducisque partes gerens,

Amicta VESTE CROCEA, urfa eram in Brauroniis.

Hinc simul discimus, & sacram processionem, quam vocant, in Brauroniis in-
stitutam, & virginem, Dianae dicandam, vocatam esse ἀγκλον. Nominis hujus
originem

(k) Lib. IV. cap. 145.

(l) De Clisoph. & Leucipp. amor. lib. IV. pag.

233.

(m) Vid. TERTVLLIANVS de *velandis vir-
ginibus* cap. 4. & 5.

(n) Vocabulo, Βραυρωνίσις.

(o) *Lysistrat.* v. 645.

originem ita edisserunt HERODOTVS (p), ARISTOPHANIS interpretes Graeci (q), SVIDAS (r) & alii. Alebatur quodam tempore in populo Philaidarum urfa, ita circur, ut sine ulla noxa huc illuc pervagaretur. Laceffita vero aliquando a puella, petulantius colludente, ad genium reversa bestia eam dilaniavit. Fratres, sororis indignati caedem, jaculis ursam interemerunt. Quod graviter ferens Diana pestem immisit in regionem Atticam. Hujus averruncandae ergo oraculum consulentes tulerunt responsum, prius non cessaturum malum, quam virgines compulissent τῆς τελευτήσας ἀρκίου ἀρκίευσιν. Equidem pro narrationis hujus veritate adeo non spondeo, ut potius propterea appellatas conjiciam virgines ἀρκίς, quod ἀρκίευσιν significat, *optimum*, i. e. castimoniam, *consecrare Dianae*; ex quocunque tandem fonte istud verbum veniat derivandum. Codex CCCXLV. Bibliothecae Coislinianae (s): Ἀρκιεύσαι λέγεται τὸ ὥσπερ ΑΡΙΣΤΟΝ ΑΦΟΣΙΩΣΑΣΘΑΙ τῇ Ἀρτέμειδι. Eadem sacra peragere etiam dicebatur δεκατεύειν. Etymologici M. (t) compiler: Λέγεται καὶ τὸ ἀρκίευσιν, ΔΕΚΑΤΕΥΕΙΝ. Appellationis rationem reddit in sequentibus: Ἐπειδὴ ἐδεράπευσον τὴν Ἀθήναιον αἱ παρθέναι περὶ τὸν ΔΕΚΑΕΤΗ χρόνον ὄνσαι (u). Neque enim quinquennio minores, aut decennio majores ad sacra Brauronia admittebantur, sicuti observant HARPOCRATION & HESYCHIVS (x). Hujus nempe aetatis virgines obtinuerat a Iove precibus Diana. CALLIMACHVS (y):

- - - ἐξηκόντα χορήτιδας Ὠκεανίνας

Πάσας ENNETEAS.

- - - Sexaginta tripudii socias Oceaninas

Omnes NOVEM ANNOS NATAS.

Cogitanti apud animum, quid fuerit denique, quod puellas tam mature in clientelam Dianae dandas putaverint veteres, visum est haud inepte ejus consuetudinis

(p) Lib. VI. cap. 138.

(q) Ad *Lysistrat.* l. c.

(r) Voce, Ἀρκτος.

(s) Vid. Vener. BERN. MONTEFALCONII
Catalog. Biblioth. Coislin. pag. 607.

(t) Vocabulo, Δεκατευτήριον.

(u) Ita corrupta Etymologi verba emendavit
I. H. LEDERLINVS ad *Polluc.* lib. V. segm. 81.

(x) Vterque voce, Δεκατεύειν.

(y) In *Dianam* v. 14.

tudinis inde arceffi posse rationem, quod ob caeli temperiem calidiorem, quam Graecia Italiaque experitur, mature ad pubertatis annos decurrentes, maturius quoque, quam in frigidioribus fieri assolet regionibus, sint desponsatae. Quae de causa, ne plane in Dianae fidem non venirent, decimus jam ei caerimoniae destinatus erat aetatis annus. Peradolescentulas certe Athenienses filias in matrimonium elocabant. Sic de nuptiis puellae septennis l. octennis me quid legisse olim memini apud Comicum; cujus tamen verba nunc neque succurrunt, neque ob temporis angustiam vacat investigare. Apud Romanos in mulieribus duodecimus annus erat, quo pubertatis definiebatur tempus, & jure licebat, eas in justae uxoris habere loco (z). Immo, decennes adhuc in matrimonium esse abductas, testis est lapis vetustus apud RAPH. FABRET-TVM (a):

L. MVSSIVS

TROPHIMVS

CALLITYCHE. LIB.

ET. CONIVGI. SVAE.

OPTIMAE. ET MERITIS

SVIS. CARISSIMAE

CVM. QVA. VIXIT. ANNIS

XXXXII. TVLIT

ANNOS. LII.

ET. SIBI

Itidem alius, ab eodem editus Fabretto (b):

D. M.

VALERIE. PROCLE. CONIVGI. DVL

CISSIME. QVAE. VIXIT. ANNIS XXII.

CON. COIVGE. VIXIT. ANNIS. XII. DIEB.

XXX. FECI. COIVGI. BENEMERENTI

SEXTVS. NERIANVS. FELIX

Ad

(z) Vide sis BARN. BRISSONIVM de *jure connub.* pag. 116. & FR. HOTOMANNVM de *ritu nupt.* & *jure matrimon.* cap. 11. pag. 438.

(a) *Inscript.* cap. IV. pag. 325.

(b) Cap. IIX. pag. 596.

Ad Romanos quod adinet, apud eos non minus ac in Athenarum urbe puellae in Dianae tradebantur clientelam. Satis habeo hanc rem testimonio commuisse CATVLLI (c), ita canentis:

*DIANAE sumus in FIDE
PVELLAE.*

Neque enim, quibus praecipue caerimoniis Romae votum fecerint istud virgines, tacentibus veterum monumentis, habeo dicere. Quapropter ad alterum momentum, probandum quod in me recepi, progredior: cingulum nempe reputasse antiquos intemerati pudoris insigne. Hujus asserti veritas primum elucescit ex eo, quod olim; quae ob aetatem Dianae sacris nondum erant initiatæ, ἀμίτρες vocabantur, vocabulo bis apud CALLIMACHVM (d) obvio. Scholiastes quidem ἀμίτρες dictas contendit, μὴ διαπαρθενεύόμενας. At male: Ita enim ἀμίτρες forent potius, quae posita mitra virginitatis passae essent diminutionem (e); cujusmodi Dianam averfatam esse, aliunde constat. Intelligit potius μικρὰς, ut HESYCHIVS (f) explicat illud vocabulum, i. e. tales, quae nondum in Deae commissae fidem virginitatis sumserant zonam. Sicuti igitur apud Germanos priscos atque Arabes (g) eos demum virilis aetatis consecutos novimus privilegia; qui gladio erant accincti: ita puellae in virginibus ante non reputabantur, quam zona ipsis esset circumposita. Porro idem ex hoc quoque convincitur, quod cingulum sexentis in locis epitheton habet *virgineum*. HOMERVS (h):

Λῦσε δὲ ΠΑΡΘΕΝΙΗΝ ζώνην

Solvit autem VIRGINEAM zonam

EVRIPIDES (i):

ἐνθα ΠΑΡΘΕΝΕΙ' ἔλυσ' ἐγὼ
κορέματα.

(c) *Carm. in Dianam* sub initium.

(d) *Hymn. in Dianam* v. 14. & 43.

(e) Conf. EZ. SPANHEMIVS *ad loc. citat. Callimach.*

(f) Voce, ἀμίτρες.

(g) Vid. ALB. SCHVLTENS in *notis ad Hariri confessum* II. pag. 43.

(h) *Odyss.* λ'. v. 244.

(i) *Alcest.* v. 175.

- - - ibi ego VIRGINEAM solvi
Zonam.

MOSCHVS (k):

Ὅυδ' ἄρα ΠΑΡΘΕΝΙΚΗΝ μίτην ἄχραντον ἔρυσθαι.

Nec VIRGINALEM zonam impollutam conservatura.

Adde CATVLLVM (l):

Quod posset zonam solvere VIRGINEAM.

Hinc AESCHYLVS (m) eleganter virgines dixit, quae circumjiciunt zonam.

ὅπόσαι
σερόφον ἐσθῆσι περιβάλλονται.

Quotquot

Vestibus circumjiciunt zonam.

Restat, ultimo loco ut evincatur exemplis, novam auspicatos vivendi rationem prioris conditionis instrumenta & symbola iis dedicasse diis, quorum imprimis suspexerant patrocinium. Quod quamvis dilucide compluribus documentis jam ostendit Celeb. IO. GOTHOF. LAKEMACHERVS (n): tamen abs re fore haud existimo, duobus tribusque novis idem amplius firmare. Saturnus, quod teste MACROBIO (o) in vinculis fuerat, hinc in ejus fide esse credebantur captivi, qui etiam propterea, quum ex carcere dimitterentur, eidem numini suspendebant catenas. MARTIALIS (p):

Has cum gemina compede DEDICAT CATENAS
SATVRNE, tibi Zoilus.

Marmor

(k) *Idyll. II.* cui titulus, *Europa v. 73.*

(l) *Eleg. LXVIII. v. 28.*

(m) *Septem contr. Theb. v. 875.*

(n) In *Antiquit. Graec. sacr. P. I. cap. VII. pag. 247.*

(o) *Saturnal. lib. I. cap. 8.*

(p) *Libr. III. epigr. 29.*

Marmor antiquum (q):

VENERI SACRVM
CASSIA I. L. PSECHAS.

:(k) SVHOSOM

Ψεκάδες dicebantur ancillae crinibus matronarum fucandis adhibitae, quarum numen proprium erat, ornatus muliebris praeses, Venus. Hinc Cassia, a Julia libertate donata, speculum, aut pectinem, aut simile quid dederat Veneri. Ita quoque Daphnis pastor, apud LONGVM (r), relicto rure urbanam ingressurus vitam reculas, diis suis distribuit ita, ut Pani fistulam tibiamque obliquam consecraret, Nymphis autem pedum & mulcralia.

Venio ad sacrificium, in Cinxiae Dianae cultu adolendum. Nisi expedienda prius fuissent ea, quae ad illustrationem tituli λυσιζώνς cum maxime faciebant, istum sacrificalem ritum, quippe tempore priorem, edisserere nos oportuisset primo loco. Constabat autem istud sacrificium ex farre tosto, consperso sale, sive mola salsa & iuvenicis, prout ab EVRIPIDE (s) describitur:

Ἐκπεμπε παῖδα δωμάτων πάρος μέτα,

Ὡς χερνίβες πάρεσιν ἡυρεπισμέναι,

ΠΡΟΧΥΤΑΙ τε βάλλειν πῦρ καθάρετον ἐκ χερῶν,

ΜΟΣΧΟΙ τε, ΠΡΟ ΓΑΜΩΝ ἄς θυσίᾳ πεσεῖν χερῶν

ΑΡΤΕΜΙΔΙ.

Mitte filiam cum patre ex aedibus,

Quia sacra aqua adest parata,

Et molae salsae, ut ex manibus conjiciantur in ignem lustralem,

Et iuvencae, quas ante nuptias oportet mactari deae

Dianae.

De aqua, cujus his versibus mentionem facit Tragicus, observandum, eam Athenis ex fonte Calliroë olim, postea Enneacrunus, dicto, petitam partim sacro usui, partim sponfarum destinatam fuisse lavacris, seu compluribus veterum

(q) Apud IAC. PHIL. TOMASINVM de donariis cap. XXXVII. p. 233.

(r) Pastoralium de Daphnide & Chloe lib. IV. pag. 136.

(s) Iphigen, in Aulid. v. 1110. sqq.

rum testimoniis probatum dedere SAM. PETITVS (t) & IO. MEVRSIVS (u). Locus hic foret opportunus ostendendi, sacrificia, ex quibus alimenta deos capere gentilium erat persuasio (x), ritibus, in procerum hominumque beatorum epulationibus usitatis, fuisse factitata. Proclive curreret hujus rei demonstratio, quandoquidem easdem caerimonias, e. g. vini libationem, concentum musicum, thuris cremationem choreas &c. utrobique deprehendimus. Sed, ut hanc disputationem alii reservarem occasione, commodiori fortassis, temporis spatiique exiguitate coactus sat habeo, quibusdam in praesenti observationibus sacra nostra illustrasse nuptialia. Primum observo, γαμηλίαν duplicis fuisse generis (y). Aliud erat sacrificium, hoc appellatum nomine, quod Apaturiorum die tertio (Curiotis dicebatur) patres offerebant, quum filias in curialium recipiendas curarent numerum. Hujus solemnitatis, a POLLVCE (z), SVIDA (a) aliisque memoratae, ea erat necessitas, ut liberi, ex femina, in tribulium albo non inscripta, suscepti, jure civitatis Atheniensis crederentur privati. DEMOSTHENES (b) Euxitheï, peregrinitatis postulati, perorans causam, ἔπειτα, inquit, τοὺς ἐγγυομένω παρόντας τῷ πατρὶ καὶ τῶν φρατόρων τοὺς οἰκείους, οἷς τὴν γαμηλίαν εἰσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς μητρὸς ὁ πατήρ. Deinde eos, qui sponsalibus patris interfuerunt, & e curialibus cognatos, quibus nuptiale munus contulit pro matre pater. Percredibile mihi fit, negotium hocce nomen a vocabulo γάμος accepisse propterea, quod, nisi illud praeceffisset, secundum Atheniensium decreta legitimae nuptiae esse nequibant. Ab hac autem γαμηλία & loco, & tempore, & fine diversa erant γαμήλια paulo ante nuptias factitanda. Quid, quod nomine etiam fuerunt discriminata; quandoquidem prius sacrificium δηλικῶς & ἐνικῶς, γαμηλία; posterius vero εὐδτερῶς & πλεθυντικῶς dictum fuit γαμήλια. MOSCHOPVLVS (c): Γενέθλια, πλεθυντικῶς, ἢ ἐν γενέσει τινὸς τελεσμένη ἑορτή, ὥσπερ γαμήλια, ἢ ἐν γάμῳ. Significanter autem plurium numero dicebantur sacrificia nuptialia, quod secundo loco addimus. Nam uni-

ca

(t) Comment. de legibus Atticis p. 496.

(u) In Ceramico gemino cap. XIV.

(x) Vid. LVCIANVS de sacrificiis Tom. Operum III. pag. 89. & in Iove Tragoedia pag. 427. 430.

(y) Adi sis IO. MEVRSII lectio. Attic. lib. III. cap. I.

(z) Onomast. lib. VIII. segm. 107.

(a) Vocē, Γαμήλια.

(b) Orat. advers. Eubulidem p. 888.

(c) In Sylloge diction. Atticarum.

ca hostia antiquitus in nuptiis haud litabatur. Immo potius, quo quisque ditior, eo etiam sumtuosiora erant sacra ista. Antigonus, nuptias filii Demetrii & Nicaeae simulans, faciebat *θυσίαν*, verba sunt POLYAENI (d), *μεγαλοπρεπέα καὶ πανήγυριν ἑλληνικὴν*: *sacrificium magnificum & panegyrim Graecorum*. Et, de Alexandro magno refert AELIANVS (e); *Πεντε ἡμέρας καθεξῆς τοὺς γάμους ἔθυσεν*. *Quinque dies continuos celebravit nuptialia*, seu, ut rectius vertitur a GISB. CVPERO (f), *sacrificavit propter nuptias*. Quidni autem, essent multum impensissima, quum sacrificuli quamplurimos ementirentur deos, qui nuptiarum tempore hostia caesa adorandi? Iunoni a nupturientibus mactata sacrificia illustrant BARN. BRISSONIUS (g) & FR. HOTOMANNVS (h). Veneri Ἐφόρων rem divinam factam, scribit PAVSANIAS (i). Veneri, cognomento Iunoni, a matribus litatum pro filiabus, legimus apud eundem auctorem (k). Gratias quoque hostia donatas, habet Etymologicum M. (l). His Iovem insuper adjungit & Suadam, eorumque omnium ope opus habere matrimonium auspicientes, scribit PLVTARCHVS (m): qui tamen in hunc referre catalogum oblitus est Dianae nostrae *παρέθεες*, sive adfessores, quemadmodum Parcae PIN-DARO (n) appellantur. POLLVX enim auctor est (o) has non secus ac cetera, quae indicavimus, numina in nuptiis placari oportuisse hostiis. *Προτελείοις*, inquit, *ΠΡΟΤΤΕΛΟΥΝ τὰς κόρας, καὶ Ἀρτέμιδι, καὶ ΜΟΙΡΑΙΣ καὶ τῆς ΚΟΜΗΣ τότε ΑΠΕΡΧΟΝΤΟ ταῖς θεαῖς αἱ κόραι*. *Sacrificiis placabant virgines Dianam & PARCAS. Tunc quoque COMAE PRIMITIAS inde deabus dabant puellae*. Memoratu in his digna sunt, quae Lexicographus de comae differit tonsura, in Dianae Parcarumque facta honorem, quippe multum conducunt ad ea confirmanda amplius, quae de maximo deorum nuptialium agmine modo sumus commentati. Ita enim in hunc censum admittere necesse est Hippolytum etiam; siquidem in Troezeniorum urbe legibus fuit sanctum, ne quis puella prius do-

(d) *Stratagemat.* lib. IV. cap. VI. §. 1.

(i) In *Corinthiac.* cap. XXXIV. p. 193.

(e) *Hist. Var.* lib. VIII. cap. 7.

(k) In *Laconic.* cap. XIII. p. 240.

(f) *Observat.* lib. III. cap. 13. Eodem modo verti quoque debebat apud PLVTARCHVM in *Pompejo* p. 648. *θύεν γάμους*.

(l) Vocabulo, *Γαμήλια*.

(g) De *ritu nuptiar.* p. m. 53.

(m) In *Quaestion. Rom.* p. 264.

(h) De *veter. rit. nupt.* cap. 19.

(n) *Nemeonic.* Od. VII. v. 1.

(o) Lib. III. segm. 38.

num duceretur, quam comam totondisset huic heroī. Debemus hujus instituti memoriam conservatam EVRIPIDI (p), PAVSANIAE (q) & libelli de *Dea Syria* auctori (r). Addendae Hyperboreorum virgines, Opis, Loxo & He-caerge, quibus Delientes (s): & Iphigenia, Alcathoi filia, cui Megarenses sponfas comam delibasse (t), aliunde discimus. Argivi contra, STATIO (u) auctore, nupturientium cincinnos sacros reputabant Minervae. Age vero, mis-sa faciamus levidensia, & potius exquiramus tonsurae hujus rationem. Expedi-tius, credo, eam haud investigabimus, quam praecipuorum populorum cir-ca huncce ritum si perpendimus opinionem. Quod si enim hac invenerimus via, rasuram capitis sacram nunquam non voti impleti fuisse indicium: tuto inde licebit colligere, eundem in finem virgines quoque sponfas posuisse cri-nium primitias. In Hebraeorum natione qui נזירי זמן קצוב, *Naziraei ad tem-pus devoti*, audiebant, sacri erant Iehovae (x) obstrictique ad certa quaedam officia religiose servanda. Exacto vero voti tempore detondebant caesariem, in ignem sub olla, in qua sacrificium salutare coquebatur, conjiciendam (y). Graeci, pueros plerumque committentes fluminum patriorum tutelae, fueve-rant iisdem spondere puerorum crinem, resecandum si eos ad virilem usque ætatem servarent incolumes (z). Quapropter Achilles (a),

Στάς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο ΧΑΙΤΗΝ,
τὴν ἔα ΣΠΕΡΧΕΙΩ ποταμῷ ΤΡΕΦΕ τηλεδύωσαν.

*Stans seorsum a pyra flavamque abscindens COMAM,
Quam sane SPERCHIO fluvio ALEBAT florentem.*

huic Thessaliae fluvio se purgaturus, quod votum nequiret explere, ait:

Σπερχεῖ,

(p) In *Hippolyto* v. 1423. sqq.

(x) *Num.* VI. 5.

(q) In *Corinthiac.* cap. XXXII. p. 186.

(y) Vid. H. RELANDI *antiquit. Hebr. sacr.* P. II. cap. X. §. 4.

(r) T. III. Opp. Luciani p. 798.

(z) POLLVX hac de re consulendus lib. II. segm. 31.

(s) CALLIMACHVS in *Del.* v. 297.

(t) PAVSANIAS in *Attic.* cap. XLIII. pag. 104.

(a) HOMERVS *Iliad.* ψ. v. 141. sqq. Conf. EVER. FEITHII *antiquitat. Homer.* lib. III. cap. 10.

(u) *Thebaid.* lib. II. v. 252.

Σπερχεῖ, ἄλλως σοὶ γε ΠΑΤΗΡ ΗΡΗΣΑΤΟ Πηλεὺς,
 Κεῖσέ με νοσήσαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 Σοὶ τε ΚΟΜΗΝ ΚΕΡΕΕΙΝ.

*Sperchie, frustra tibi utique PATER VOVIT Peleus,
 Illuc me reversum dilectam in patriam terram
 Tibique COMAM ABSCISSVRVM.*

Apud Syros similiter juvenes capillitium, pro ipsorum salute Diis inde a nati-
 vitatis tempore consecratum, in templo deposuisse Hierapolitano, toties lau-
 datus de *Dea Syria* scriptor commemorat (b). In civitate Romana eundem ob-
 tinuisse morem, satis superque declarat Lycae apud PETRONIVM (c) interro-
 gatio: *Cui deo devovisti crinem*, quem clanculum praescidisti? Quin immo,
 septentrionis incolae eandem introduxerant consuetudinem, ut crinem devo-
 verent diis, prius non refecandum, quam hostibus fugatis, aut iis, quae amise-
 rant, receptis; quemadmodum compluribus ad testimonium citatis auctoribus
 nuper firmavit IO. CHRISTOPH. CLEFFELIVS (d). Hac ipsa de causa,
 quod nempe capitis rasura pars crederetur cultus gentilium superstitioni, san-
 ctissimum numen Israelitis tulit legem (e), לֹא תִקַּח פְּתִיל רֶשֶׁת.
 Equidem nequaquam sum nescius, multis disputasse IO. SPENCERVm (f), &
 diu ante eum MART. GEIERVM (g) monuisse, interdictum istud de tonsura
 funebri esse intelligendum. Attamen infirmo ita opinantes inniti fundamento,
 habeo perspectum, strictimque ostendisse juvabit. Eo enim evicto sententiae, quam
 de virginum tonsione fovemus, novum ex hac disputatione accedet fulcimen-
 tum. Praecipuum, quo Spencerus militat, argumentum, proxime sequens
 ipsi suppeditat versus. Iubentur in eo Israelitae, ut *pro mortuo* sibi ne faciant
 in carne incisiones. Hinc ratiocinatur: *Quidni, illud pro mortuo, versum hunc
 antecedentem afficiat, & ad capitis tonsuram barbaeque corruptionem ex aequo refe-
 ratur?* At enim probe IO. CLERICVS (h), jam monuit, necesse esse nequa-
 quam

(b) Tom. III. Opp. Luciani p. 798.

(c) In *Satyrico* p. m. 126.

(d) In *antiquitatibus Germanorum*, potissimum
septentrionalium cap. 9. p. 318. sqq.

(e) *Levitic. XIX. 21.*

(f) De *Legibus Hebr. ritual.* lib. II. cap. 18. pag.
 394. sqq.

(g) De *lusu Hebr.* cap. VIII. p. 216. sqq.

(h) Ad *Levitic. loc.* citat.

quam, huic legi nexum intercedere cum sequente. Praeterea, quod Spencerum oportebat evincere, S. S. loca complura (i), in quibus de tonsura funebri, apud Iudaeos recepta, sermo est, aliter esse exponenda, id praestare non potuit. Sunt enim ejus generis, ut in alium detorqueri nequeant sensum. Iobus (k), nunciato liberorum interitu, וַיִּגְזוּ אֶת־רִאשָׁיו, *caput totondit suum*. Et IEREMIAS (l) expresse edicit Hierosolymitanis: גִּזּוּ נֹזְרֵי, *Radite capita vestra*. Neuter id fecisset, nisi ita facere institutis divinis fuisset consentaneum. Neque etiam infringitur hujus argumenti vis eo, quod RASCHI (m) contendit, גִּזּוּ habere tantum לְשׁוֹן תְּלִישָׁתוֹ, *significatum evulsionis crinium*. Nam alucinatur homo Iudaeus. Vocum Hebraearum significatus cum maxime aestimandi sunt ex usu earundem biblico. Quod quum negat nemo: non de vellicatione, sed de positione crinium omnimoda, nos oportet in citatis locis interpretari גִּזּוּ, quippe quod plerumque de ovium tonsura scriptores sacri (n) adhibent. Quemadmodum enim ovibus cute tenus demitur lana: ita eundem habeat necesse est significatum, quum de crinium rasura, in luctu usitata, dicitur. Convenienter igitur aliorum populorum moribus Israelitae propter mortuos calvi fuerunt. ANTIPATER (o):

Ἀπληκλὸν χαίταν ἐν ΧΡΟΙ ΚΕΙΡΑΜΕΝΗΝ.

ATTONSO implexo vertice ad usque CVTEM.

XENOPHON (p): Ὅτι περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκέυασαν ἀνδρώπους μέλανας ἱμάτια ἔχοντας, καὶ ἐν ΧΡΩ ΚΕΚΑΡΜΕΝΟΥΣ πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἐορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν ὡς δὴ ζυγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων. Theramenis amici hisce feriis homines complures, ad CVTEM usque RASOS, nigris vestibus induunt; ut ii tanquam eorum, qui periissent, propinqui hoc habitu ad populi conventum accederent. Eo quoque progrediebantur, ut nec parcerent superciliis. ARTEMIDORVS (q): Ἐθὺς παλαιὸν, ἐπὶ πένθει τὰς ὀφρύας ψιλοῦσθαι. *Vetus mos*

(i) Vid. *Ierem.* XLI, 5. *Ezech.* VII, 29. &c.

(k) Cap. I, 20.

(l) Cap. VII, 29.

(m) Ad *Michae* cap. I. v. ult.

(n) Vide sis *Genes.* XXXIIX, 12. *1 Sam.* XXV, 4. *2 Sam.* XIII, 23.

(o) Citat hunc locum I. NICOLAVS de *luctu Graecorum* cap. X.

(p) *Hist. Graec.* lib. I, pag. 449.

(q) *Oneirocritic.* lib. I, cap. 27.

nos est in luctu supercilia nudati. Quid, quod & Aegyptios, si vel canis inter-
iisset, totum corpus rasisse, DIODORVS SICVLVS (r) litteris mandavit; &
Graecos Persasque in funeribus jubam detraxisse equis, probant auctores vetu-
sti, in hanc rem laudati a Celeb. IO. CHRIST. VVOLFIO (s), tam bene de me-
meisque promerito studiis, ut gratam beneficiorum memoriam non nisi cum
vita sim depositurus. Iuvat etiam nos, Mosen de superstitionis rasura interpre-
tantes, quod verbum $\eta\rho\eta$, quo optimus legislator todendi exprimit actum, ap-
prime convenit cum votivae tonsurae modo, apud superstitionis gentes recepto.
In Arabum sermone, qui Hebraeo debet originem, $\text{قَصَّ} \text{}$ tantundem valet ac
scindendo detrudere particulam (t): qui significatus etiam competit $\tau\tilde{\omega} \alpha\pi\acute{\alpha}\rho\chi\epsilon-$
 $\sigma\theta\alpha\iota$, quum de crinibus in deorum venerationem rasis dicitur. Tunc enim ex-
ponendum est *detrudere aliquid* l. *primitias offerre*. PLVTARCHVS (u): Ἀπαρ-
 $\chi\epsilon\sigma\theta\alpha\iota \tau\tilde{\omega} \theta\epsilon\tilde{\omega} \tau\eta\varsigma \kappa\acute{o}\mu\eta\varsigma$, *primitias offerre Deo*. HOMERVS (x):

$\text{Ἀλλ' ὅγ' ἀπαρχόμενός, κεφαλῆς τευχὰς ἐν πυρὶ βάλλεν.}$

Sed is primitias carpens, capitis pilos in ignem jecit.

Eandem phrasin de virginum tonsura usurpatam invenimus supra in POLLV-
CIS verbis. Postremo pro nobis, ita sentientibus, propugnat vocabuli פֶּה
acceptio. Nam, *angulum* denotare, quis est, qui nescit? Apte igitur explicaveris
cum R. MOSE Maimonide (y) de isto angulo, quem crines efficiunt in sinci-
pite, quum frontem versus crescunt, versus tempora autem spatii aliquid re-
linquunt calvum. Quae quum ita sint, clarissime patet, legislatorem interdi-
xisse tonsuram haud aliam, quam Graecis quae dicebatur Ἐκτορέη , & nonnun-
quam Θηπέη . In utraque enim non nisi frontis praecidebantur crines, quem-
admodum ex TIMAEO (z) discimus & PLVTARCHO (a). Poterit igitur
istius legis concisae sensus in hunc modum commode circumscribi: „Capital
esto Israelitis, ullo idolo vota nuncupare, inque eorum solutionis signum co-
mam

(r) *Biblioth. Hist.* lib. I. cap. 84.

(x) *Odyss.* ζ'. v. 422.

(s) In pereruditis notis ad *Sapphus carmina*
pag. 81.

(y) הלכות עבירות ככבים ומזלות cap.
XI. §. 2.

(t) Vid. I. GOLII *Lexic. Arabic.* p. 2443.

(z) Apud POLLUCEM lib. II. segm. 30.

(u) In *vita Thesei* pag. 2.

(a) In *Theseo* loc. citat.

mam detondere circa frontem., Scopum quoque alium habere minime functionem, quae in eodem commate subsequitur, de non corrumpendo barbae angulo, demonstraremus facile, nisi nobis ad virginum redeundum esset tonsuram, cuius ratio amplius obscura potest esse nemini. Quod si enim semper atque gentium ubique ritu hoc significatum est, vota jam esse persoluta: idem indicasse sponfas crinium positione, quominus concludamus, nihil nos moratur.

Aliena quamvis a sanctissimis nuptiarum facibus, quas qualicunque hac scriptiuncula celebrare instituimus, censeretur de puerperarum cum numine, tum sacris dissertatio: tamen, quoniam *Λυσίζωνον* etiam propterea dictam supra accepimus Dianam, quod praeesse partui & a parturientibus colenda credebatur; oportet nos & hasce lustrare antiquitates, ne quid earum rerum, ad materiae hujus explicationem pertinentium, reliquisset intactum videamur. Modum autem dicendi finemque jamjam facturi consulto negligemus, quae praecise huc non spectant. Numeramus in his sacrificia, partus facienda tempore. Et jure superfedemus hac pertractatione, quoniam eadem paene, quae de sacris nuptialibus modo sumus commentati, heic essent repetenda. Habebat Diana *Λυσίζωνος* Athenis fanum, in quo, primum quae enixae erant partum, cingulos deae figebant, APOLLONII interpretes vetusti (b): *ΛΥΟΥΣΙ τὰς ΖΩΝΑΣ αἱ πρῶτως ΤΙΚΤΟΥΣΑΙ, καὶ ΑΡΤΕΜΙΔΙ ἀνατιθέασιν· ἔθεν καὶ Λυσίζωνης Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν Ἀθήναις. PRIMIPARAE matres CINGVLOS figunt DIANAЕ: unde etiam est Athenis Solvizoniae Dianae templum.* Dianae sub diversis *Λυσίζωνου* & *Ἐλειθύας* cognominibus idem puerperis succurrendi tribuerunt antiqui homines officium. Quod si ita est, in quam Athenarum regione situm fuerit delubrum, facili inveniemus opera. A Prytaneo ad urbis inferiora progredientibus, non procul a fano Serapidis & illo loco, ubi Theseus & Pirithous, foedere initio, profecti erant Lacedaemonem, occurrebat. Ibi enim, scribit PAVSANIAS (c), *ἀποδόμητο ναὸς Ἐλειθύας, exstructum erat Lucinae templum.* Idem in sequentibus Lucinae hujus habitum, & a quibus ipsi statuae dedicatae fuerint, indicat. *Μόναις Ἀθηναίοις τῆς ΕΙΛΕΙΘΥΙΑΣ ΚΕΚΑΛΥΠΤΑΙ τὰ ξόανα ἐς ΑΚΡΟΥΣ τὰς ΠΟΔΑΣ. τὰ μὲν δὴ δύο εἶναι κρητικά, καὶ ΦΑΙΔΡΑΣ ἀναθήματα*
ἔλεγον

(b) Ad *Argonautic.* lib. I. v. 287.

(c) In *Atticis* cap. XIII. p. 42.

ἔλεγον αἱ γυναῖκες. τὸ δὲ ἀρχαιότατον ΕΡΥΣΙΧΘΟΝΑ ἐκ Δήλῃς κομίσα. *Soli Athenienses signa LVCINAE usque ad IMOS PEDES VELANT. Eorum duo e Creta advecta PHAEDRAM dedicasse; tertium omnium antiquissimum ab ERYSICHTHONE e Delo deportatum, feminae ajebant. Quemadmodum habitus hujus, ad usque talos demissi, ratio arcessi debet ex puerperarum sese vestiendi consuetudine, adumbrata in tabula figulina apud IAC. PHIL. TOMASINVM (d):* ita Pausanias, quum istum Lucinae amictum solis Atheniensibus fuisse proprium dicit, sibi ipsi contradicit, infra eadem de Aegiensibus dum narrat (e). *Αιγιεῦσι, inquit, Ἐιλειθίας ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον, καὶ ἡ ΕΙΛΕΙΘΥΙΑ ἐς ΑΚΡΟΥΣ ἐκ κεφαλῆς ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ ὑφάσματι ΚΕΚΑΛΥΠΤΑΙ λεπτῷ, Aegieneses habent vetustum Lucinae fanum. Deae signum a vertice ad calcem tenui lineo velatum est.* Athenis quotidie gravidas ad illud convenisse templum, pro felici fortassis partu facturae vota, parum abest, quin credam. PLATO sane, qui haud rarer in libris suis de *legibus* respicit Atheniensium instituta, sanxit, ut mulieres (f) *πρὸς τὸ τῆς ΕΙΛΗΘΥΙΑΣ ἱερὸν ἑκάστης ἡμέρας ἑτάλλετο* *μέχρι τρίτης μέρης ὥρας, QVOTIDIE congregentur in LVCINAE DELVBRO tertiam horae partem commoraturae.* Praeterea idem moris quoque erat in Hermionenensium civitate. PAUSANIAS (g): *Πρὸς τὴν πύλιν Ἐιλειθίας ἐστὶν ἐντὸς τοῦ τέχους ἱερόν· ἄλλως μὲν δὲ κατὰ ἩΜΕΡΑΝ ἑκάστην καὶ θυτίαις καὶ θυμιάμασι μεγάλως τὴν θεὸν ἱλάσκονται, καὶ ἀναθήματα δίδεται πλεῖστα τῇ Ἐιλειθίᾳ· τὸ δὲ ἄγαλμα οὐδενί, πλὴν ἐν μὴ ἄρα ταῖς ἱερείαις ἐστὶν ἰδεῖν. Ad portam in pomoerio interiore est Lucinae fanum. Deam QVOTIDIE summa cum religione, cum hostiis, tum odoribus ac donis quam plurimis VENERANTVR: ejus tamen signum nemini omnino, praeterquam iis, quae rem divinam faciunt, feminis conspiciere fas est. Partus vero quum instaret, precibus votisque Lucinae impetrandum erat auxilium. Ter fuisse invocata, dicit HORATIVS (h):*

*Montium custos nemorumque virgo
Quae laborantes utero puellas
TER VOCATA audis.*

Immo

(d) De *donariis* cap. 14. Addantur THOM. BARTHOLINI *antiquitat. veteris puerperii* pag. 21.

(f) De *legibus* lib. VI. pag. 876.

(g) In *Corinthiac.* cap. XXXV. p. 196.

(e) In *Achaicis* cap. XXIII. p. 582.

(h) *Carmin.* lib. III. od. 22. v. 1.

Immo nonnunquam septies. NONNVS (i):

ἙΠΤΑΚΙΣ Ἐιλείθυσαν εἴη ΚΑΛΕΣΑΣΑ λοχέην.

SEPTIES *Ilithyan suo VOCANS partui.*

Quodsi exaudisset preces servassetque cum infante puerperam, zonae, ut audivimus, tanquam gratae mentis signum ei figebantur. Nec cinguli soli, sed vestimenta omnia. Critici ad CALLIMACHVM (k): Τηλομένων τῶν βρεφῶν ANETIΘΕΣΑΝ τὰ ἱΜΑΤΙΑ τῇ Ἀρτέμιδι. *Natis infantibus SVSPENDVNT Dianae VESTIMENTA.* Vt eorundem criticorum &, qui íp̄sis assentitur, IO. MEVRSII (l) fert opinio, ab hac vestium dedicatione Diana traxit cognomen χιτώνης, quod & apud CALLIMACHVM gerit, & in lapide vetusto obvium est apud IAN. GRVTERVM (m):

VIRGIN.

CHITONE

SACRVM

C. CARTILIVS. C. L. HE

CESIAS. ET. C. CARTILIVS. C. L.

FVSCVS. ET. CARTILIA

C. L. FATIDIA. MATER

STATVAM. EX. AERE

CONLOC.

V. S. L. M.

Malim autem nominis hujus rationem cum EZ. SPANHEMIO (n) a venatorio habitu, quo passim in numis caelatam cernimus Dianam, arcessere, aut, quod magis placet, a χιτώνη, antiquo Atticae pago (o). Potuit vero & ab hac vestium consecratione derivari puerperarum praefidis cognomen, Λυσίζωνος; quandoquidem ζώνη omnem subinde significat vestitum. Dudum id observavit quidem PETR. MOLL (p): sed, quae attulit, exempla a re posita

(i) *Dionysiac.* lib. I.

(k) *Ad hymn. in Iovem* v. 77.

(l) *In syntagmat. de puerperio* cap. 6.

(m) *Pag.* XL. num. 11.

(n) *Comment. ad Callimach.* l. c. p. 33.

(o) *Vid. IAC. SPONII itinerarium* Tom. II. pag. 480.

(p) *In animadversionibus ad Longi pastoralia* pag. 9.

posita omnino sunt sejuncta. Neque tamen defunt, quae haud dubie hunc synecdochicum vocabuli significatum probant. PHILOSTRATVS (q): Ἄς ἐπέδωκε τῇ ἀδελφῇ ὁ βασιλεὺς εἰς ΖΩΝΗΝ. *Quas rex ei donarat, quae VESTIMENTA ei praeberet.* ATHENAEVS (r): Τῆς Ἀντυλλας πόλεως φόρος οἱ τότε βασιλεῖς, Αἰγύπιοι τε καὶ Πέρσαι, ταῖς γαμεταῖς ἐδίδωσαν εἰς ΖΩΝΑΣ. *Urbis Antyllae reditum Aegyptiorum Persarumque reges ad VESTIVM impensas uxoribus dabant.* Vtrique enim est sermo de illa Persarum consuetudine, a BARN. BRISSONIO explanata (s), qua reginis certae quaedam attribuebantur regiones, ex quibus vestimenta haberent. Vestiendi quoque acceptione legitur in sacro codice περὶ ζώννυμι (t); sicuti etiam *cinctus* vocabulo, omnem vestitum habitumque indicasse Romanos, animadvertit CASP. BARTHIVS (u). Labore hoc defungi quum festino, relegoque Graecorum testimonia, a nobis vocata in subsidium, animadverto Λυσίζωνον, quatenus adorata olim est, ut puerperarum numen tutelare, plerumque nominari Ἐιλυθύαν. Recordatus Hebraeorum decantatae strigis, לילי, in suspicionem statim mihi venit, hanc inter & Dianam nostram fortassis nihil esse discriminis. Confirmatus in hac sententia sum, quum reminiscendo recognoscerem diu ante jam IO. SELDENVM (x) ita esse opinatum. Ad nominis autem quod attinet derivationem, non possum non cum doctissimo Anglo dissentire. Traductam putat לילי ex Arabum vel, quod idem fere est, Hebraeorum לילי, quasi *Noctiluca* l. *nocturnum* esset *daemonium*. Quantumvis permagna est utriusque vocis, convenientia: tamen animum induco, Seldenum perinde non esse audiendum, ac Iudaicorum doctorum absfona est etymologia, quum לילי arcessunt a הלילי, aut ללל, *ejulatu & lamentatione* (y). Ad eam vero amplectendam sententiam, לילי nimirum origines suas debere Graecorum Ἐιλυθία, appuli propterea animum, quod veritati persimile est, ejusdem cultum a graece loquentibus ad Iudaeos non secus manasse ac omnis idolorum cultus, in occidente agrisque

(q) De *vita Apollonii Tyanensis* lib. II. cap. 31.

(u) Ad *Statii Thebaid.* lib. VI. Tom. III. pag. 371.

(r) *Deipnosophist.* lib. I. pag. 33. ima.

(x) De *diis Syris* syntagm. II. pag. 249. seq.

(s) De *regio Persarum principatu* lib. I. pag. 76.

(t) *Affor.* XII. 8. Conf. CLAVD. SALMASIVS in *Tertullianum de pallio* p. 72.

(y) Vid. ילקוט חרש fol. 108. col. 3. edit. Amst. 1659. in 4.

que Graeciae natus, postea invasit orientales regiones. Equidem ita pronuntiando a communi sententia facio dissensionem. Plerique, auctoritatem secuti HERODOTI (z), ex provinciis orientalibus, & in primis ab Aegyptiis, deos, & aras, & simulachra, & delubra Graeciae accepisse incolas, profitentur. At, secus evenisse, hosque potius orientis infecisse populos superstitione, antiquissima memoriae produnt monumenta. Notissimam illam de diis, ex Graecia in Aegyptum confugientibus, intelligo narrationem, ab APOLLODORO (a), ANTONIO LIBERALI (b) & sexcentis aliis, a PETR. BVRMANNO (c) plena allatis manu, expositam; quam a poetis haud esse confictam, tanto habemus exploratius, quo majoris ponderis aestimari debet LVCIANI (d), Aegypti Procuratoris, auctoritas, diserte testantis, eadem se ex scribis prophetisque Aegyptiorum audiisse. Neque erit, credo, quisquam, qui sub fabuloso illo cortice veritatis nihil absconditum, affirmaverit: & si qui erunt fortassis, iis, deo vitam viresque largiente, olim omnem eximemus scrupulum. Vniversus autem inanis deorum religio, in Graecia concepta, si invasit nationes solem spectantes orientem: idem dicamus necesse est de Ἑλαιοθύιας nostrae veneratione. Vel ipsa nominis hujus cum Hebraeorum לילית convenientia causam quodammodo nostram tuetur. Perexigua sane soni est differentia. Et, quod est inter duas has voces discriminis, illud plerumque observatur in vocabulis, quae ex una in aliam migrarunt linguam. Innumera fere promerere poterit hujus rei exempla, cui priscam orbis descriptionem & hodiernam Geographiam contendere placebit. Ita, *Gyarus*, ex Cycladibus una quae olim dicebatur, hodie Turcis audit *Iura*. Iisdem, antiqua urbs Asiae minoris, *Metropolis*, nunc *Turbale*, & *Clazomene*, appellatur *Kelisman*. Non solum autem quoad nomen, sed etiam rem ipsam eadem est לילית cum Diana Ἑλαιοθύια. Illam inhabitare credebant Iudaei loca, ubi ferarum concursus, i. e. montes nemoraque. Vates ESAIAS (e): ופגשו ציים ארז איים ושעיר על רעהו יקרא אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח.

Concurrent

(z) In *Enterpe* cap. 4.

(c) Ad *Metamorph. Ovidii* lib. V. v. 320.

(a) *Bibliothec.* lib. I. cap. 6. §. 3.

(d) De *sacrificiis* T. III. Opp. p. 93.

(b) In *Transformat.* cap. 28.

(e) Cap. XXXIV. 14.

Concurrent fera animalia cum terrifico, & scops proximo suo acclamabit, tantum ibi residet Lilith, invenietque sibi quietis locum. Vnum & idem de Diana perhibent gentiles. Loca sylvestria eam inhabitare, qui testantur, eorum sunt haud pauci. EVRIPIDES (f):

Χλωρὸν δ' ἄν' ὙΑΗΝ παρθένω ζυνῶν αἰεί.

In viridi SYLVA semper versans cum virgine.

VIRGILIUS (g):

Alma tibi hanc NEMORVM cultrix LATONIA.

Hac de causa non solum *Nemorensis* (h) nominatur & *Nemorum decus* (i), sed erigebantur quoque ei in campis sylvisque arae, statuae & templa, cujus moris auctores habeo PHILOSTRATVM (k) & OVIDIVM (l). Nec minus frequenter in montibus versari credebatur. HOMERVS (m):

Ὅμη δ' Ἀρτεμις ἔσι κατ' ΟΥΠΕΟΣ ἰοχέεαια.

Qualis autem Diana incedit per MONTEM sagittis gaudens.

Adeo amoenae in collibus ipsi credebantur commorationes, ut ὀρέας inde consequeretur cognomen (n). Porro Judaei de לילית fabulantur (o), שלמה נבראתה אלה להחליש התינוקות, *eam non esse creatam alium in finem, quam ut infantes debilitaret recens natos.* Hac opinione in tantum hodieque adducuntur metum Iudaei, ut eorum facile reperias neminem, quin strigis hujus abigendae ergo, simulac enixa est mulier partum, illico in parietibus conclavis hinc & illinc inscribat: אדם וחווה חוץ לילית, *Adam & Chava*:

(f) In *Hippolyto* v. 17.

(k) *Icon. lib. I. pag. 805.*

(g) *Aeneid. lib. XI. v. 558.*

(l) *Art. Amand. lib. I. v. 259.*

(h) Vid. I. GRVTERI *corpus inscript. p. XXXIX. num. 8.*

(m) *Odyss. VI. 101.*

(i) Apud I. SPONIVM in *Miscell. erudit. antiq. pag. 88.*

(n) Vid. EVRIPIDIS *Helena* v. 1317.

(o) ספר בן סירה fol. 9. col. 2. edit. Amst. 1697.

va : *apage te* , *Lilith* , additis trium angelorum , arti salutari praefectorum , nominibus, סנוי, סנסנוי, סמנגלוף, *Senoi, Sanfenoi, Sammangeloph*. Qui ditiores sunt in recutita natione formulam eandem, sed majori instructam apparatu typisque expressam, in eo, quo decumbit puerpera, loco sueverunt affigere. Hujus generis est non inelegans schema, quod lectorum heic sistimus oculis

Neque vero minus reformidabant uxores Graecae Eileithyiam. PAVSANIAS(p):
 Ἀρτεμιν ΓΥΝΑΙΚΩΝ ὠδῶσιν ΦΟΒΕΡΑΝ. *Dianam FEMINIS parturientibus esse TIMENDAM*. Immo, adeo crudelem sibi eam fingeant, ut cum saeviente comparaverint leone. HOMERVS (q):

(p) In *Messenicis* cap. XXX. p. 354.

(q) *Iliad.* φ'. 483.

- - - Ἐπεὶ σε ΛΕΟΝΤΑ γυναιξὶ
Ζεὺς θῆκεν, καὶ ἔδωκε ΚΑΤΑΚΤΑΜΕΝ' ἣν κ' ἐθέλῃσθαι.

- - - Nam te LEONEM mulieribus
Iupiter constituit, & dedit INTERFICERE quamcumque velis.

Quem loquendi modum, etiam apud NONNVN (r) obvium, haud in scite contuleris Petrinae phrafi (s): Διάβολος, ὡς ΛΕΩΝ ὠρυόμενος, περιπαλεῖ ζητῶν τίνα ΚΑΤΑΠΗ. Spiritus impurus ut leo mugiens obambulat & quem absorbeat, quaerit. Scribunt denique de Lilith Talmudici (t): אסור לישן בבית אסור לחיות איתו לילית. Non licet cuiquam in domo sola dormire: qui secus facit, ei nocebit Lilith. Ita quoque Dianam terribilem & humano generi noxiam reputasse gentiles nemo ibit inficias, cui, quae hac de re commentantur EVSTATHIVS (u), IAC. MARTINVS (x) & IO. GEORG. KEISLERVS (y), volupe erit legere. Postremo, quem notissima de Dianae & Endymionis amoribus non praeterit fabula (z), facili negotio hariolabitur, unde hauserint Iudaei, quae de Lilith, impure & flagitiose cum hominibus vivente, ex ipsorum libellis IO. ANDR. EISENMENGERVS (a) excerptit.

Habes ita, VIR ILLUSTRIS, de Cinxia Diana disputationem bene longam: utinam sic quoque elimatam haberes perpolitamque, ut sine rubore in Tuum prodire posset conspectum. Verum, sicuti naevis, quibus opellam hanc commaculavit properantia, pro insigni Tua facilitate dabis veniam: ita tandem venio illuc, unde huius quicquid est commentarioli excudendi ansam captavi; ad gratulandi nempe officium precesque, pro Tua Tuorumque omnigena & perenni felicitate ardentissimo pectore fundendas. Equidem dum ad gratandum me expedio, uberrima ultro sese circumspicienti mihi offert congratulan-

di

(r) Dionysiac. lib. XXXVI. v. 65.

(s) 1 Petr. V, 8.

(t) In Tract. Schabbath fol. 151. col. 2.

(u) Ad Iliad. v. pag. 1268. 1269.

(x) De religione veterum Gallorum Tom. II pag. 63.

(y) In antiquitatibus septentrionalibus & Celticis pag. 498. seq.

(z) Hanc fabulam qui & narrant & interpretantur citatos videbis a IO. DAVISIO ad Cicero-
nis disputat. Tuscul. pag. 92.

(a) In Iudaismo detecto Part. II. pag. 426. seq.

di materies. Nam summi rectoris numen maximum TIBI eum prospexit generum, qui suo magis merito, quam fortunae beneficio censetur habeturque optimus, virtutum conscientia & fama juxta beatus, quippe pius in Deum, hominibus aequus, florentissimus laude humanitatis. Novi me ab infana favorem gratiamque hominum eblandiendi libidine ita alienium, ut qui maxime. Quapropter non est, quod verear, ne assentationis postuler crimine, dum, quae viro optimo debentur, amplissima encomia paucis heic complexus sum verbis. Et, quamquam, Tuo, MAECENAS INDVLGENTISSIME, genero gratissimi animi officiosa studia diu debuisse libenter profiteor, &, ut praeestem, annisurus sum semper: tamen, probe gnarus inania lenociniorum verba neutiquam comprehendi gratiarum nomine, nihil de ipsius dixissem laudibus, nisi communi omnium consensu iisdem existimaretur dignissimus. Vir itaque ille, in quo invidiam ipsam agnoscere oportet virtutis ornamenta, in Tuam splendidissimam quum cooptatur familiam: habeo, VIR AMPLISSIME, quod prolixè TIBI gratuler de genero maximis foceris dignissimo. Vehementer quoque conjugè amabilissimo gratulor SPONSAE ORNATISSIMAE, cui pietate & prudentia antefertur nulla, paucae putantur pares. Sunt, qui perspectum esse ajunt, virgines in sacra scriptura obviam habentibus prospere ex voto cessisse omnia. Equidem, veracesne sint, qui ita perhibent, ignoro. Illud autem me fugit minime, fieri non posse aliter, quin beatissimi vivant, quibus, sicuti NOBILISSIMO SPONSO, conjux obtingit ex gente prognata, omnibus virtutis numeris divite. Gratulatione igitur observantissima mihi quoque est celebrandra VIRI SPECTATIMI felicitas, quum conjugem accipit, tanto parente, tantisque nobilitatam dotibus. Attamen votorum circumspicienti argumentum haeret aqua. Ita omnem mihi praecisam invenio materiam. Optemne, ut felicibus auspiciis ineant matrimonium jamjam sacra jungendi copula? Nuptias, pietate dignitateque consociatas, necesse est evenire quam fortunatissimas. An fortunae ipsis impetrare studeam favores & animum ab omni sollicitudine vacuum, quo praecipua humanae felicitatis pars absolvitur? Hoc quum gaudeant, qui, in rerum omnium constituti abundantia, quicquid agunt, prudenter agunt; hujusmodi quid apprecando actum agerem; siquidem utrumque possident noviter nupti. Vnicum tamen quod exoptem, mihi relictum est, ut fortunam semper experiantur stabilem firmamque. Ita enim varia volubilisque rerum humanarum est ratio, ut ne quidem & animo, & con-

filio

filio paratissimus fortunam possit ab inconstantia & temeritate sejungere. Ut vero novi conjuges, nullis exagitati tempestatibus, in Tuum, VIR ILLVSTRIS, oblectamentum, in rebus prosperis & ad voluntatem fluentibus omnem degant vitam, ad seros usque protrahendam annos, Deum T. O. M. definam precari nunquam. Idem praepotenti numini piissima vota facio, qui Tuam, PATRONE BENIGNISSIME, gloriam ingenti incremento cumulari, valetudinem salvam conservari incolumemque ac annos non nisi cum extremo vitae humanae termino consummari propitius indulgeat, ut publicae saluti fulcimentum, ILLVSTRI GENTI solatium, clientibus adsis defensor quam diutissime. Ita vale, VIR MAXIME, Tuumque mihi, uti haecenus fecisti, ita in posterum quoque, ubi commeruero, conserves, quaeso, favorem. Scribeb. Hamburgi ad d. xviii. Iunii clc lcccxxxv.

